

Biz bazar iqtisadiyyatını vergi yolu ilə tənzimləməliyik.

Heydər ƏLİYEV

Vergilər

№ 25 (919) ■ 11 iyul 2018

www.vergiler.az

Qiyməti: 60 qəp.

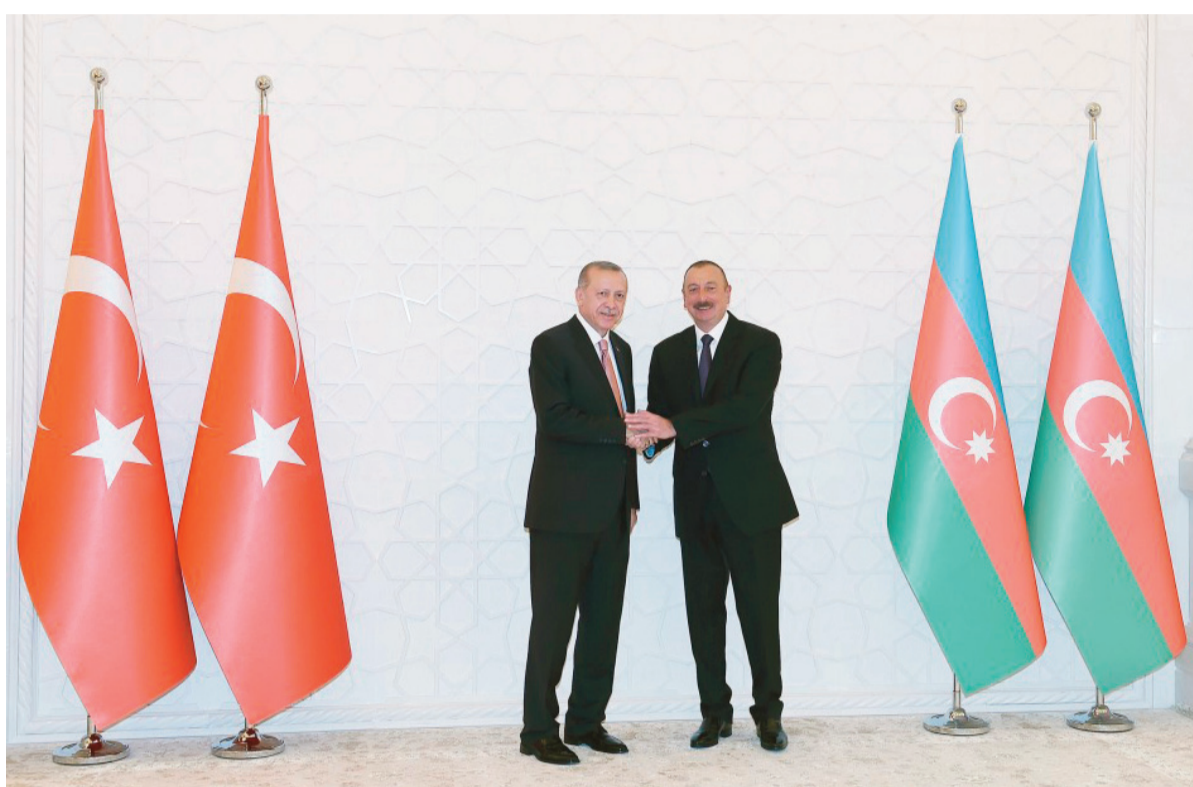
Türkiyə Respublikası Prezidentinin Azərbaycanca rəsmi səfəri

İyulun 10-da Türkiyə Respublikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan Azərbaycan Respublikasına rəsmi səfər edib. Qardaş ölkənin dövlət başçısı əvvəlcə Fəxri xiyabana gələrək ümummilli lider, müasir müstəqil Azərbaycan dövlətinin memarı və qurucusu Heydər Əliyevin xatirəsini ehtiramla yad edib, məzarı önünə əkilil qoyub. Sonra Şəhidlər xiyabanına gələn Rəcəb Tayyib Ərdoğan Azərbaycanın müstəqilliyi və ərazi bütövlüyü uğrunda mübarizədə canlarından keçmiş qəhrəman Vətən övladlarının məzarlarını ziyarət edib, «Əbədi məşəl» abidəsinin önünə əkilil qoyub. Türkiyə Prezidenti Şəhidlər xiyabanında şəhid türk əsgərlərinin xatirəsinə ucaldılmış abidəni də ziyarət edərək önünə əkilil qoyub, şəhidlik kitabəsinin üstünə gül dəstələri düzüb.

İyulun 10-da Türkiyə Respublikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın rəsmi qarşılama mərasimi olub. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanı qarşılayıb. Rəsmi qarşılama mərasimindən sonra prezidentlər arasında təkbətək görüş olub. Görüşdə Azərbaycan ilə Türkiyə arasında dostluq və qardaşlıq münasibətlərinin bütün sahələrdə uğurla inkişaf etdiyini bildirilib, əlaqələrimizin bundan sonra da möhkəmlənməsinə inanım ifadə olunub. Söhbət zamanı ikitərəfli münasibətlər və qarşılıqlı maraq doğuran digər məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi aparılıb. Təkbətək görüş başa çatdıqdan sonra işçi nahar çərçivəsində geniş tərkibli görüş keçirilib.

Həmin gün Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev və Türkiyə Respublikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın rəsmi qarşılama mərasimində çıxış ediblər. Media təmsilçiləri qarşısında çıxış edən qardaş ölkənin dövlət başçısı bildirib ki, Türkiyə Dağlıq Qarabağ məsələsində daim Azərbaycana dəstək verir: «Ermənistan BMT qətnamələrinə əməl etməlidir, Azərbaycan əraziləri işğaldan azad edilməlidir». Türkiyə Prezidenti qeyd edib ki, Azərbaycanla həm enerji, həm də müdafiə sənayesi sahəsində atığımız addımlar böyük əhəmiyyət kəsb edir: «TANAP Azərbaycan üçün həyati əhəmiyyətli layihədir. Bu layihə tək Azərbaycan və Türkiyə deyil, Azərbaycanla Avropa arasında əlaqə yaradır. Bu, həm də qardaşlığımızı qoyulan strateji sərəmayədir.

Ərdoğanın rəsmi qarşılama mərasimində çıxış ediblər. Media təmsilçiləri qarşısında çıxış edən qardaş ölkənin dövlət başçısı bildirib ki, Türkiyə Dağlıq Qarabağ məsələsində daim Azərbaycana dəstək verir: «Ermənistan BMT qətnamələrinə əməl etməlidir, Azərbaycan əraziləri işğaldan azad edilməlidir». Türkiyə Prezidenti qeyd edib ki, Azərbaycanla həm enerji, həm də müdafiə sənayesi sahəsində atığımız addımlar böyük əhəmiyyət kəsb edir: «TANAP Azərbaycan üçün həyati əhəmiyyətli layihədir. Bu layihə tək Azərbaycan və Türkiyə deyil, Azərbaycanla Avropa arasında əlaqə yaradır. Bu, həm də qardaşlığımızı qoyulan strateji sərəmayədir.

Azərbaycanın Türkiyədəki Əliğa layihəsinə qoyduğu sərəmayə çox önəmlidir. Payızda yeni sərəmayə qoyuluşu ilə bağlı layihələr həyata keçirəcəyik».

R.T.Ərdoğan qeyd edib ki, hazırda hər iki ölkə arasında ticarət əlaqələri artır, münasibətlər inkişaf edir və bu, qardaşlıq münasibətlərimizin necə inkişaf etdiyini göstərir. Türkiyə müdafiə sənayesində 15 il əvvəl kimlərsə möhtac idisə, indiki müdafiə məhsullarına ehtiyacının 65 faizini özü

təmin edir. Biz bu imkanlarımızı qardaş ölkələrlə də paylaşırıq. Qeyd olunub ki, Türkiyə Dağlıq Qarabağ və Naxçıvan məsələlərində üzünə düşənini edib və etməyə davam edəcək: «Naxçıvanla Türkiyə arasında quru yolları ilə bağlı çətinliklər aradan qalxıb. Biz indi bir dəmir yolu çəkməklə nəqliyyat əlaqələrini inkişaf etdirərək bu sahədə daha bir önəmli addım atacağıq».

Mətbuata bəyanatla çıxış edən Prezident İlham Əliyev bildirib ki,

Türkiyə ordusu dünyada ən güclü ordulardan biridir. Azərbaycan Türkiyədən yeni, müasir silahlar alır və bu silahların bir hissəsi bu günlərdə Bakıda keçirilən hərbi paradda nümayiş etdirilib. Vurgulanıb ki, bu il Türkiyə ilə Azərbaycan arasında hərbiçilərin iştirakı ilə 7 birgə təlim keçiriləcəkdir. artıq üç təlim başa çatıb, dördü də keçiriləcək.

Azərbaycanın dövlət başçısı qeyd edib ki, son seçkilərdə Türkiyə xalqı yenidən Rəcəb Tayyib

Ərdoğanı etimad göstərib: «Sizin liderliyinizlə Türkiyə şərəfli yol keçib, dünyada gücə çevrilib, beynəlxalq aləmdə nüfuz sahibidir. Türkiyə iqtisadi inkişafa görə dünyada ən qabaqcıl yerlərdədir. Sizin rəhbərliyinizlə Türkiyədə sabitlik bərqərar olub. Türkiyənin uğurları Azərbaycan xalqını sevindirir. Bizim şəxsi dostluq əlaqələrimiz ölkələrimizi bir-birinə sıx bağlayır. Bu gün Türkiyə-Azərbaycan əlaqələri ən yüksək səviyyədədir. Biz beynəlxalq aləmdə daim bir-birimizi dəstəkləyirik».

Prezident İlham Əliyev Türkiyə şirkətlərinin Azərbaycana 12 milyard dollardan çox vəsait qoyduqlarını söyləyib: «Keçən ay Əskişəhərdə TANAP-ın açılışında bir yerdə olmuşuq. TANAP layihəsinin təməlini 2012-ci ildə İstanbulda saziş imzalamla qoymuşuq. Cənub Qaz Dəhlizi layihəsinin uğurla icrasına başa çatdı. TANAP-ın başa çatması bu istiqamətdə atılan böyük addımdır. Türkiyə və Azərbaycan Avrasiyanın enerji xəritəsini yenidən tərtib edir. Bizim birgə layihələrimiz nəinki region, Avrasiya üçün də böyük əhəmiyyət daşıyır, regional sabitliyə töhfə verir. Əminəm ki, Türkiyə və Azərbaycanın birgə söyi ilə bölgədə sülh yaranacaq».

Bununla da Türkiyə Respublikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın Azərbaycan Respublikasına rəsmi səfəri başa çatıb.

Azərbaycan bütün sahələrdə dinamik inkişaf tempini qoruyub saxlayır

İyulun 8-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin 2018-ci ilin birinci yarısının sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına və qarşıda duran vəzifələrə həsr olunmuş iclası keçirilib.

İclası giriş nitqi ilə açan dövlətimizin başçısı bildirib ki, cari ilin altı ayında qarşıda duran bütün vəzifələr uğurla icra edilib, Azərbaycan öz dinamik inkişaf tempini saxlaya bilib. Ölkəmiz həm iqtisadi, həm də beynəlxalq siyasət sahələrində uğurlar əldə edib. Dövlətimizin başçısı bildirib ki, Azərbaycanda davam edən inkişaf fonunda Ermənistanda ciddi böhran baş verir: «20 il ərzində kriminal, korruptsiya, qaniçən, oğru, yalançı hakimiyyət tam iflasa uğradı. Mənim dediklərimi indi erməni xalqı deyir. Mən bir neçə dəfə ön mötəbər kürsülərdən, BMT kürsüsündən Ermənistanın əvvəlki hakimiyyətini ittiham etmişdim. Demişdim ki, bu, kriminal xunta rejimidir, indi bunu erməni xalqı deyir. Demişdim ki, bu, korruptsiyaya qarşınmış oğru rejimdir, indi bunu erməni xalqı deyir. Demişdim ki, bu rejim öz xalqının qanını içir. Bu gün biabırçasına hakimiyyətdən qovulmuş Sarkisyan rejimi, əslində, Ermənistanın dövlətçiliyinin iflasıdır. Çünki əgər müstəqilliyinin 26 ildə, onun 20 ili bu hakimiyyət altında keçmişdisə, onda bu dövlətin hansı müsbət cəhətləri var?! Ermənistan uğursuz dövlətdir. Ermənistan dövlətçiliyi iflasa uğrayıb. Onların qəhrəmanları, onların generalı oğrular, onların ordusu oğru ordusudur. Bunu indi Ermənistan xalqı görür və Ermənistan hakimiyyəti deyir». Dövlətimizin başçısı vurğulayıb ki, bizim apardığımız siyasət nəticəsində Ermənistan onlara gəlir gətirə biləcək bütün layihələrdən məhrum edildi: «Biz onlara qarşı təcrid siyasətimizi uğurla aparmışıq və heç kimdən çəkinmədən mən bu barədə dəfələrlə Azərbaycan ictimaiyyətinə və xarici tərəfdaşlarımıza demişəm. Nə qədər ki, torpaqlarımız işğal altındadır, biz Ermənistanla qarşı təcrid siyasətimizi aparacağıq. Bu siyasət nəticəsində Ermənistan iqtisadi iflasa uğradı».

Dövlətimizin başçısı iqtisadi sahədə əldə olunmuş uğurlardan danışaraq qeyd edib ki, sahibkarlara göstərilən dəstək öz bəhrəsini verir: «Ölkə iqtisadiyyatına 6 milyard dollar sərəmayə qoyulmuşdur. İnflyasiya cəmi 3 faizdir. Əhalinin pul gəlirləri 9,3 faiz artmışdır. İnflyasiyanın aşağı səviyyədə olması onu göstərir ki, ölkəmizdə makroiqtisadi sabitlik tam təmin edilir. Xarici ticarət dövriyyəsi 35 faiz artmışdır. İxrac 34 faiz, o cümlədən qeyri-neft ixracı 20 faiz artmışdır. Xarici ticarətin müsbət saldosu 4,2 milyard dollardır, əlbəttə ki, ilin sonuna qədər daha da artacaq».

Prezident İlham Əliyev bildirib ki, bu ilin birinci yarısında həm nəqliyyat, həm energetika sahələrində önəmli hadisələr baş verib: «May ayında Ələt Beynəlxalq Dəniz Ticarət Limanı istifadəyə verilmişdir. Bu, çox böyük hadisədir. Deyə bilərəm ki, bu, keçən il Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolunun istismara verilməsindən sonra nəqliyyat sektorunda ikinci böyük hadisədir. Ələt limanı indi uğurla fəaliyyət göstərir. Azərbaycanın beynəlxalq nəqliyyat və logistika mərkəzinə çevrilməsi üçün bu limanın çox böyük əhəmiyyəti var».

Sonra iqtisadiyyat naziri Şahin Mustafayev, Azərbaycan Meliorasiya və Su Təsərrüfatı Açıq Səhmdar Cəmiyyətinin sədri Əhməd Əhmədov, «AzerGold» Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin sədri Zakir İbrahimov rəhbərlik etdikləri sahələrdə mövcud vəziyyət və qarşıda duran vəzifələr haqqında məlumat veriblər.

İclasda yekun nitq söyləyən Prezident İlham Əliyev bildirib ki, əldə edilmiş uğurlarda aparılan islahatların mühüm rolu olub: «Elə etməliyik ki, Azərbaycan iqtisadiyyatı uzunmüddətli, gələcəkdə dayanıqlı iqtisadiyyat kimi özünü göstərsin, neftdən, qazdan asılılıq daha da aşağı düşsün və qeyri-neft sektorunun inkişafı sürətlə davam etdirilsin. İqtisadi və maliyyə sektorlarında maksimum şəffaflıq təmin edilməlidir. Bu şəffaflıq imkan verəcək ki, Azərbaycan iqtisadiyyatı daha inamla inkişaf etsin, qeyri-neft sektorumuza xarici sərəmayə daha böyük həcmə qoyulsun».

Davamı 2-ci səhifədə

Rəsmi xronika

■ Prezident İlham Əliyev iyulun 9-da İsveçrə Konfederasiyasının federal müşaviri, İqtisadi Məsələlər, Təhsil və Tədqiqatlar üzrə Federal Departamentin rəhbəri Yohan N.Şnayder-Ammanın başçılıq etdiyi nümayəndə heyətini qəbul edib. Ölkəmizə səfərdən məmnunluğunu bildiren qonaq deyib ki, əsas məqsəd Azərbaycanda gedən inkişaf prosesləri ilə tanış olmaq və biznes əlaqələrinin daha da genişləndirilməsi ilə bağlı məsələləri müəyyənləşdirməkdən ibarətdir. Ölkələrimiz arasında siyasi və iqtisadi sahədə əlaqələrin çox uğurla inkişaf etdiyini qeyd edən dövlətimizin başçısı əməkdaşlığın daha da genişləndirilməsi üçün böyük potensial olduğunu deyib.

■ İyulun 5-də Prezident İlham Əliyev Dünya Səhiyyə Təşkilatının (DST) baş direktoru Tedros Adhanom Qebreyesusu qəbul edib. Səhiyyənin Azərbaycanda prioritet sahələrdən biri olduğunu deyən Prezident İlham Əliyev məmnunluq hissi ilə qeyd edib ki, hazırda respublikamızın hər bir şəhərdə bütün lazımı tibbi xidmətləri əhatə edən ən müasir avadanlıqla təchiz olunmuş tibb ocaqları fəaliyyət göstərir. Azərbaycanda səhiyyə sahəsində həyata keçirilən islahatları, ölkəmizin hər yerində ən müasir tibb ocaqlarının inşa edilməsinə toxunan qonaq bu istiqamətdə əldə edilən nailiyyətləri Azərbaycan dövlətinin və şəxssən Prezident İlham Əliyevin səhiyyəyə göstərdiyi yüksək diqqət və qayğının nəticəsi kimi qiymətləndirib.

■ Prezident İlham Əliyev iyulun 5-də Finlandiyanın xarici ticarət və inkişaf naziri xanım Anne-Mari Viroleyninin başçılıq etdiyi nümayəndə heyətini qəbul edib. Dövlətimizin başçısı bu səfərin ölkələrimiz arasında iqtisadi sahədə əməkdaşlıq, o cümlədən ticarət dövriyyəsinin artırılması ilə bağlı məsələlərin müzakirəsi üçün yaxşı imkan yaratdığını deyib və bunun üçün geniş potensialın mövcud olduğunu vurğulayıb. Finlandiyalı qonaq səfər zamanı məhsuldar görüşlər keçirəcəyinə ümidvar olduğunu söyləyib, bildirib ki, ölkələrimiz ümumi tarixə malikdir və Azərbaycan ilə Finlandiya arasında əməkdaşlığın genişləndirilməsi üçün yaxşı imkanlar var. Görüşdə ölkələrimiz arasında energetika, tranzit, peşə təhsil, infrastruktur layihələrində Finlandiya şirkətlərinin iştirakı, iş adamları arasında ticarət əlaqələrinin artırılması, sərəmayə qoyuluşu, ekologiya və digər sahələrdə əməkdaşlığın perspektivləri ətrafında fikir mübadiləsi aparılıb.

Vergi yoxlamaları və nəzarət tədbirləri vahid mərkəzdən idarə olunacaq

səh. 2

Büdcəyə dəyişikliklər iqtisadi inkişafa və istehsalın stimullaşdırılmasına töhfə verəcək

səh. 3

Əmək müqaviləsi: işçi bundan nə qazanır?

səh. 4

«Elektron qeydiyyat» sistemi təkmilləşdirilir

səh. 5

Azərbaycan bütün sahələrdə dinamik inkişaf tempini qoruyub saxlayır

Əvvəli 1-ci səhifədə

Dövlətimizin başçısı qeyd edib ki, son vaxtlar vergi və gömrük sistemlərində aparılan islahatlar öz bəhrəsini verir: «Bu sahələr bir-birinə bağlı olan sahələrdir və əlbəttə ki, islahatlar hər iki sahədə paralel olaraq aparılmalıdır və aparılır.

Əminəm ki, görülmüş işlər nəticəsində yaxın gələcəkdə biz daha da böyük nəticələrə görərik. Vergi və gömrük orqanları dünyanın inkişaf etmiş ölkələrinin səviyyəsinə qalxmalıdır. Yəni, sadə dillə desək, vəzifə bundan ibarətdir. Əlbəttə ki, kadr dəyişikliyi aparılmalıdır və aparılır. Əminəm ki, bu, öz bəhrəsini verəcək. Qarbaqçılıq ölkələrin təcrübəsi Azərbaycanda tətbiq edilməlidir. Bütün dövlət qurumları, eyni zamanda sahibkarlar da bilməlidirlər ki,

vergi və gömrük sistemlərində tam şəffaflyq təmin edilir, bərabər şərait yaradılıb, qeyri-sağlam rəqabətə son qoyulur. Sahibkarlar tam aydın bilməlidirlər ki, işləmə qaydaları nədən ibarətdir. O da çox sadədir: qanunlara riayət etmək, vergiləri tam ödəmək, qaçaqmalçılıqla məşğul olmamaq və ölkə iqtisadiyyatına ziyan vurmamaq. Əsas şərtlər bundan ibarətdir. Sahibkarlar da öz tərəfindən bu işlərdə məsuliyyətlərini göstərməlidirlər. Vergidən yayınma hallarına son qoyulmalıdır. Bu, kiçik və böyük sahibkarlara aiddir. Hamı qanun qarşısında bərabər olmalıdır. Vergi və gömrük orqanlarının rəhbərliyi qarşısında mənim tapşırıqlarım bundan ibarətdir. Heç kimin heç bir güzəşti yoxdur, ola da bilməz. Hər bir sahibkar vergisini tam ödəməlidir və vergidən başqa, heç bir əlavə ödəniş olma-

malıdır. Mən bunu həm dövlət orqanlarına, həm də sahibkarlara deyirəm. Əgər belə hallar olarsa, dərhal birbaşa Prezident Administrasiyasına və aidiyyəti qurumlara məlumat göndərilməlidir. Çünki biz bu sahədə tam sağlamlaşdırma siyasətimizi davam etdirib

Bütün dövlət qurumları, eyni zamanda sahibkarlar da bilməlidirlər ki, vergi və gömrük sistemlərində tam şəffaflyq təmin edilir, bərabər şərait yaradılıb, qeyri-sağlam rəqabətə son qoyulur

başqa çatdırılmalıdır».

Sahibkarlığın inkişafı sahəsində ölkədə olunan uğurlardan bəhs edən dövlətimizin başçısı bildirib ki, bu il sahibkarlara 170 milyon manat güzəştli şərtlərlə kreditlərin verilməsi nəzərdə tutulur: «Deyə bilərəm ki, bu gün Azərbaycan

dövləti qeyri-neft məhsullarının ixracının artırılmasına sahibkarlardan daha çox çalışır. Sahibkarlar bir qədər passivdirlər. Elə bil maraqlı deyillər ki, xarici bazarlara məlumat göndərilməlidir. Ona görə, dövlət bütün bu işləri öz üzərinə götürüb. Mənim tapşırıqla bir çox sərğilər,

təqdimatlar keçirilir, ticarət evləri açılır. Bu proses çox geniş vüsət alacaq. İndi bir neçə ticarət evi açılıb. Məncə, Azərbaycanın xaricdə onlarla ticarət evi açılmalıdır. Sahibkarlar da bu işlərdə fəal iştirak etsinlər, xüsusilə, ixracla bağlı öz söylərini artırınsınlar».

Çıxışında ölkədə elektrik enerjisi ilə bağlı vəziyyətə də toxunan Prezident İlham Əliyev bildirib ki, bu sahəyə daim böyük diqqət göstərilir. Son 15 il ərzində 2500 meqavat gücündə yeni generasiya gücləri yaradılıb: «Mövcud stansiyalar, o cümlədən Mingəçevir İstilik Elektrik Stansiyasında bəzi təmir işləri aparılmışdır. Ancaq buna baxmayaraq, baş vermiş qəza, əlbəttə, onu göstərir ki, bizim enerji təsərrüfatımızda çox böyük problemlər, qüsurlar var. Bir daha demək istəyirəm ki, bir qəzaya görə bütün enerji sistemi çökməməlidir. Qəza ola bilər, qəzanın müxtəlif səbəbləri ola bilər. Hətta ən inkişaf etmiş ölkələrdə, şəhərlərdə belə qəzalar baş verir, böyük fəsadlara, insan itkisinə gətirib çıxarır. Biz bunu yaxın tarixdə bilirik. Onlarla insan belə hadisələrdə həlak olur. Ancaq bir

lokal qəza ümumi sistemin çökünə gətirib çıxarmamalıdır. Bunun heç cür izahı ola bilməz. Mən heç bir izahı da qəbul etmirəm. Bu gün işləyən komissiya yaxın gələcəkdə öz rəyini verəcək. Eyni zamanda, Mingəçevir ekspertlər qrupu ezam edilmişdir. Onlar da öz sözlərini deyəcəklər. Biz qəzanın səbəblərini əlbəttə ki, tam dəqiqliyi ilə bilməliyik. Nə üçün bu qəza bütün enerji sistemimizi belə vəziyyətə qoyub?! Biz bunun cavabını alacağıq».

Dövlətimizin başçısı sənaye, kənd təsərrüfatı, turizm, nəqliyyat, energetika, infrastruktur layihələri barədə də danışıb, suvarma sistemlərinin bərpası, sosial infrastrukturun qurulması, məktəb və səhiyyə müəssisələrinin tikintisi, olimpiya və idman mərkəzlərinin inşası ilə bağlı davam etdirilən işlərin əhəmiyyətinə toxunub.

Vergilər Nazirliyində görüş

Vergilər naziri Mikayıl Cəbrayilov İsrail Dövlətinin Xarici İşlər Nazirliyinin MDB və Asiya ölkələri üzrə iqtisadiyyat departamentinin direktoru Mixael Lotem ilə görüşüb.

Görüşdə Azərbaycan və İsrail arasındakı qarşılıqlı faydalı və çoxşəxli münasibətlər qurulduğu, bu münasibətlərin strateji xarakter daşdığı qeyd olunub.

İki ölkənin rəhbərliyi səviyyəsində keçirilən görüşlərin dövlətlərarası münasibətlərin möhkəmlənmə-

sinə xidmət etdiyi, iqtisadi əməkdaşlığın miqyasının genişləndiyi, kommunikasiya, təhsil, elm və texnologiya sahələrində iqtisadi əlaqələrin inkişaf etdiyi vurğulanıb.

Görüş zamanı Azərbaycan-İsrail birgə komissiyasının fəaliyyəti ilə əlaqədar məsələlərin müzakirəsi çərçivəsində İKT, kənd təsərrüfatı, tibbi texnologiyalar, yeni innovasiyaların tətbiqi, habelə tələbə mübadiləsi sahələrində əməkdaşlıqla bağlı fikir mübadiləsi aparılıb.

Makro və mikro səviyyədə təfərrüatlı analitik baza yaradılacaq

Vergilər Nazirliyində aparılan struktur islahatlarının mühüm istiqamətlərindən birini vergi sisteminin və vergi qanunvericiliyinin təkmilləşdirilməsinin dərin iqtisadi təhlillərlə və tədqiqatlarla əsaslandırılmasını təmin edən analitik potensialın inkişaf etdirilməsi təşkil edir. Bu məqsədlə vergi ödəyicilərinin fəaliyyətinin makro və mikroiqtisadi təhlili ilə məşğul olacaq yeni strukturlar yaradılıb.

İqtisadiyyatda gedən proseslərin vergi sistemi ilə qarşılıqlı təsirləri tədqiq olunacaq

Vergilər nazirinin müşaviri Xəqani Abdullayev in sözlərinə görə, ən vacib institusional yeniliklərdən biri makro və mikro səviyyədə təfərrüatlı və əhatəli analitik bazanın formalaşdırılmasıdır. İslahatlar çərçivəsində vergi ödəyicilərinin fəaliyyətinin makro və mikroiqtisadi təhlilərinin və araşdırmalarının aparılması sahəsində ixtisaslaşmış strukturların fəaliyyətinin qurulması nəzərdə tutulub. Vergi siyasətinin strateji xətti iqtisadi artımın, kiçik və orta sahibkarlığın dəstəklənməsinə, iqtisadiyyatda şəffaflyq səviyyəsinin artırılmasına, bu əsasda vergitutma bazasının genişlənməsinə və vergi yığımının yaxşılaşdırılmasına, habelə vergi mədəniyyətinin gücləndirilməsinə yönəlib. Bu hədəflərin həyata keçirilməsi bütövlükdə dövlət büdcəsinə əlavə daxilolmaların təmin olunmasına və onun maliyyə dayanıqlığının daha da artırılmasına, iqtisadiyyatın şaxələndirilməsi məqsədilə özəl sektorda investisiyaların mənbələrinin genişlənməsinə, iqtisadiyyatın şəffaflyq vasitəsilə iqtisadi subyektlərin bank-maliyyə resurslarına və xidmətlərinə çıxış imkanlarının genişlənməsinə imkan verəcəkdir. Bu hədəflərin hər birinin effektiv şəkildə reallaşdırılmasına xidmət edən və iqtisadi inkişaf sahəsindəki strateji çağırışlara uyğun olan əsaslandırılmış vergi siyasəti istiqamətlərinin və qərarlarının formalaşdırılması üçün vergi sistemi üzrə dərin iqtisadi tədqiqatlar və təhlillər aparılmalıdır: «Vergi siyasətində hər hansı qərarı qəbul edərkən bilməliyik ki, onun maliyyə tutumu nədir, məşğulluğa, iqtisadi artıma, vergitutma bazasının genişləndirilməsinə cari və perspektiv

rin təhlili və analitik araşdırmalar mövcud olub. Lakin bu məlumatların daha dərin səviyyədə araşdırılması və əlaqələndirilməsi, müəssisənin mikroiqtisadi səviyyədə təhlil edilməsi zəruridir: «Əsas hədəfimiz vergi sisteminin məlumat bazalarına (bunlara dövrü göstəriciləri, vergi ödəmələri, anbar ehtiyatları, müəssisənin hansı ticarət markası altında işləməsi və s. aiddir) optimallaşdırmaqla vergi ödəyicilərinin fəaliyyət göstərdiyi ayrı-ayrı iqtisadi sahələrin mövcud vəziyyətini tam təhlil etmək imkanlarını əldə etməkdir. Bu əsasda müəssisələr səviyyəsində mikroiqtisadi göstəricilərin geniş təhlili aparılacaqdır. Bu təhlillər müəssisələrin vergi ödəmələri sahəsində vəziyyətini tam açıqlığı ilə ortaya qoyacaqdır».

E. Ağaqışiyev in sözlərinə görə, dünya ölkələrinin praktikasında müasir mikroiqtisadi təhlil prosesində üçüncü tərəflərin məlumatlarından da istifadə edilir. Məsələn, müəssisənin dövrü və s. göstəricilərdən də istifadə oluna bilər. Belə təhlillər nəticəsində müəssisənin risk profili yaradılacaq, proqnozlaşdırma modelləri inkişafında daha dəqiq xəritəsinə yaradacaq.

Bununla yanaşı, Vergilər Nazirliyi vergi ödəyicilərinin mühasibat uçotunun düzgün aparılması və vergidəmə mədəniyyətinin təmin edilməsi sahəsində ciddi addımların atılmasını nəzərdə tutur. Sahibkarlıq subyektlərində uçot və hesabatlılığın qaydaya salınması təkcə vergi ödəmələri üçün deyil, ümumilikdə idarəetmə qərarları üçün də vacibdir. E. Ağaqışiyev qeyd edib ki, Vergilər Nazirliyi vergi ödəyiciləri ilə əməkdaşlığı elə qurmaq niyyətindədir ki, sahibkarlar şəffaf fəaliyyət göstərməyin iqtisadi cəhətdən səmərəli, ölvərişli və sərfəli olduğunu anlaya bilsinlər.

İqtisadiyyat üçün həyati əhəmiyyət daşıyan bir sıra sahələrdəki iqtisadi proseslərin dərinləşdirilməsi üçün əsaslandırılmış vergi siyasətinin artırılması nəzərdə tutulur. Bu məqsədlə üç mü-

“Vergi siyasətinin strateji xətti iqtisadi artımın, kiçik və orta sahibkarlığın dəstəklənməsinə, iqtisadiyyatda şəffaflyq səviyyəsinin artırılmasına, bu əsasda vergitutma bazasının genişlənməsinə və vergi yığımının yaxşılaşdırılmasına, habelə vergi mədəniyyətinin gücləndirilməsinə yönəlib

təsirləri necə ola bilər. Mikroiqtisadi proqnozlar çərçivəsində vergitutma bazasının düzgün qiymətləndirilməsi əsasında vergi növlərinin optimal proqnozlaşdırılması da vergi orqanlarının fəaliyyəti üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Tədqiqat növlərində və vergilərin sahəvi daxilolmalarındakı trendlərin vergi növlərinin iqtisadi bazasında və ümumi daxili məhsulun sahələrində gedən proseslərlə əlaqələndirilmiş şəkildə təhlil olunması, iqtisadi fəaliyyət sahələrində vergi yükünün və vergi yığıcı potensialının dövrü diaqnostikası, vergi siyasətinin iqtisadi artıma dəstəkləyici tədbirlərinin effektivliyinin ölçülməsi vergi siyasətinin təkmilləşdirilməsində olduqca vacib amillərdir».

Təbii ki, bütün bu yüksək intellektual tutumlu işlərin görülməsi üçün müasir analitik yanaşmaların, metodikaların və modellərin tətbiqinə zərurət yaranıb. Bu sahədə kompleks işlərin aparılması nəzərdə tutulur.

Müəssisələrin mikroiqtisadi göstəricilərinin geniş təhlili aparılacaq

İqtisadi təhlillərin aparılacağı digər bir istiqamət iqtisadiyyatın real sektorunun və vergi ödəyicilərinin fəaliyyətinin mikroiqtisadi səviyyədə araşdırılması ilə bağlıdır. Vergilər Nazirliyinin İqtisadi təhlil və ekspertiza departamentinin baş direktorunun müavini Elçin Ağaqışiyev bildirib ki, vergi sisteminə daxil olan risklə-

hüm istiqamət - aksizli mallar, neft-qaz fəaliyyəti iştirakçıları və maliyyə-sənaye qrupları üzrə ayrıca iş aparılacaqdır.

Qeyd olunub ki, bu sahələrlə işin yenidən qurulması daha geniş təhlil bazasına əsaslanan yanaşmaların tətbiqi ilə əlaqədardır. Aksizli mallar sektoru olduqca böyükdür. Aksizlərin tətbiqi belə malların dövrü vəziyyətini nəzərdə saxlamaq üçün mühüm vasitədir. Eyni zamanda, bu sahədə təminat zənciri boyunca - istehsalçı və idxalçıdan başlanıb topdansa, distribütor, pərakəndə satış həlqələrinə qədər malın hərəkətini izləmək, anbar ehtiyatlarını müəyyən etmək, əməliyyatları və ödəmələri nəzərdə saxlamaq imkan əldə edilir.

Neft-qaz şirkətləri ölkə iqtisadiyyatında mühüm paya malikdirlər və onlarla aparılan işlərin daha geniş və dərin təhlili zəruridir. Nağdsız ödəmələrin inkişaf etdirilməsi üçün isə maliyyə-sənaye qrupları ilə işlərin genişləndirilməsi nəzərdə tutulur. Bu baxımdan, banklar, prosesinq şirkətləri ilə əməkdaşlıq genişləndiriləcəkdir. Nağdsız ödəmələr sahəsində son istifadəçi kartdan istifadəyə həvəsləndirilməlidir. Bu, həm dövrü vəziyyətin artması baxımından banklar üçün, həm də leqallaşma baxımından dövlət üçün səmərəlidir. Vergilər Nazirliyi vergidən yayınmaların azaldılması, nağdsız ödəmələrin tətbiqi əhatəsinin genişləndirilməsi istiqamətində müvafiq addımlar atacaqdır.

Vergi yoxlamaları və nəzarət tədbirləri vahid mərkəzdən idarə olunacaq

Vergilər Nazirliyində aparılan struktur islahatları çərçivəsində vergi yoxlamaları sahəsində bir sıra yeniliklər edilib. Bunlardan biri də vergi yoxlamalarının unifikasiyası və keyfiyyət göstəricilərinin artırılması məqsədilə nazirliyin aparatında Vergi audit departamentinin yaradılmasıdır. Departament nazirliyin digər strukturlarının vəzifələrinə aid edilmiş yoxlayıcı funksiyaları cəmləyəcək, sahibkarlıq subyektlərində aparılan vergi nəzarəti tədbirlərinin əlaqələndirilməsini həyata keçirəcək.

Qeyd edilməlidir ki, son dəyişikliklərə qədər səyyar vergi yoxlamalarına və operativ nəzarət tədbirlərinə ayrı-ayrı strukturlar nəzarət edirdi. Nəticədə bəzən bir vergi ödəyicisində paralel olaraq həm səyyar vergi yoxlamaları, həm də operativ nəzarət tədbirlərinin tətbiqi edilməsi hallarına rast gəlirdik ki, bu da vergi ödəyicilərinin haqlı narazılığına səbəb olurdu. Yeni yaradılmış departamentdə yoxlamalar və nəzarət tədbirləri vahid mərkəzdən idarə olunacaq, səyyar vergi yoxlamaları və operativ vergi nəzarəti tədbirləri koordinasiya ediləcək. Departamentin tərkibində Səyyar vergi yoxlamalarına nəzarət, Operativ vergi nəzarəti və Vergi nəzarəti tədbirlərinin təşkilatı və təhlil şöbələri yaradılıb.

Vergi audit departamentinin baş direktorunun müavini Fəhri Mustafayev in sözlərinə görə, departamentin əsas vəzifəsi vergidən yayınan şəxslərin aşkar edilməsi və onlarda nəzarət tədbirlərinin keçirilməsi olacaqdır. Bu məqsədlə Təhlil şöbəsi tərəfindən rəqəmsal texnologiyalara əsaslanaraq təkmil risk qiymətləndirilməsi həyata keçiriləcək, vergi ödəyiciləri risk qruplarına bölünəcək. Risk qruplarına düşməyən, yəni vergi öhdəliyini vaxtılı-vaxtında və tam həcmdə yerinə yetirən vergi ödəyiciləri rahat şəkildə fəaliyyət göstərəcəklər. Riskli vergi ödəyiciləri, yəni dövrü vəziyyətini azaldan, ver-

gidən yayınan şəxslər isə qanun çərçivəsində Vergilər Nazirliyinin nəzarət tədbirləri ilə qarşılaşacaqlar. Vergi ödəyicisində nəzarət tədbirlərinin forması (səyyar vergi yoxlaması və ya operativ nəzarət tədbirləri) riskin səviyyəsinə asılı olaraq müəyyən ediləcəkdir.

Vergi Məcəlləsi vergi ödəyicilərinin vəzifələrini dəqiq göstərir. Məsələn, bütün vergi ödəyiciləri bilməlidirlər ki, qanuna görə, alıcıya ödəniş təsdiq edən kassa çeki və ya qəbz təqdim edilməli, işçilərlə əmək müqaviləsi bağlanmalı, malların alış müvafiq sənədlərlə həyata keçirilməlidir. Paytaxtın və bölgələrin bir çox ticarət və ictimai-iaşə obyektlərində sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olan şəxslər tərəfindən kassa aparatlarından istifadə edilməməsi, başqa sözlə desək, ümumi dövrü vəziyyətinin gizlədilməsi hallarına rast gəlinir. Adı müşahidələr göstərir ki, hər 5 alıcıdan 3-ü çek tələb etmir. Kassa çekinin verilməməsi nəticəsində həm istehlakçıların hüquqları pozulur, həm də vergidən yayınma halları baş verir. Bu baxımdan, qanunun bu tələbini pozan şəxslər barədə müvafiq tədbirlər görülməlidir.

Vergilər Nazirliyi bu məsələdə ictimai nəzarətin olmasını da önəmli hesab edir. Vətəndaşlar ödədikləri pulun müqabilində kassa çeklərini tələb etsələr, gələcəkdə hər hansı bir neqativ halla rastlaşdıqda öz hüquqlarını qoruyub və eyni zamanda, vergilərin dövlət büdcəsinə ödənilməsinə töhfə verə bilərlər.

Bununla yanaşı, aksiz markası və ya saxta aksiz markası ilə markalanmış məhsulların satışının qarşısının alınması, əmək müqavilələrinin rəsmiləşdirilməsi, lisenziyasız fəaliyyət hallarının aradan qaldırılması, malların alış sənədlərinin olması üzrə də nəzarət tədbirləri keçiriləcəkdir.

Vergilər Nazirliyinin əsas məqsədi vergilərin yığılmasından vergilərin könüllü ödənilməsinə keçidin təmin edilməsi, vergi mədəniyyəti-

nin daha da yüksəldilməsidir. 2018-ci il vergi inzibatchılığında keçid illidir. Vergilər Nazirliyi vergi ödəyicilərinin mühasibat uçotunun düzgün aparılmasının bərpası və vergi-ödəmə mədəniyyətinin təmin edilməsi sahəsində ciddi addımların atılacağına gözləyir. Sahibkarlıq subyektlərində uçot və hesabatlılığın qaydaya salınması yeganə yoldur. Kiçik və ya böyüklüyündən asılı olmayaraq, hər bir vergi ödəyicisi öz vergi öhdəliyinə əməl etməli, ikili mühasibat, vergiyə cəlb olunan dövrü vəziyyətlərinin gizlədilməsi, vergidən yayınma halları aradan qaldırılmalıdır.

2017-ci ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə cari ilin 6 ayında yoxlamaların sayı 55 faizədək azalıb. Bununla belə, vergidən yayınma hədəfi düzgün müəyyən edilərək, yoxlamaların keyfiyyətinin və effektivliyinin artırılması əsas məqsədlərdən biridir. Bu sahədə səyyar vergi yoxlamalarının keçirilmə müddətlərinin tezləşdirilməsi, elektron auditin əhatə dairəsinin genişləndirilməsi, şəffaflyq və bərabər rəqabət şərtlərinin təmin edilməsi, korrupsiya əlamətlərinin sifra endirilməsi qarşısında əlavə tədbirlər görülməlidir.

Yoxlamaların keyfiyyətinin artırılması məqsədilə vergi orqanı əməkdaşlarının bilik və bacarıqlarının təkmilləşdirilməsi üçün də tədbirlər görülməlidir. Bu məqsədlə həm vergi orqanlarında işləyən daha təcrübəli və savadlı əməkdaşlar, həm də kənar ekspertlər cəlb edilməklə gənc əməkdaşların yetişdirilməsinə xüsusi önəm verilməlidir.

Korrupsiya əlamətlərinin minimalaşdırılması məqsədilə gəlinəcə, burada nazirlik tərəfindən görülməli işlərə yanaşı, vergi ödəyicilərinin özləri də hər hansı neqativ halla rastlaşdıqda «195-1» Çağrı Mərkəzi, eləcə də məvdu kommunikasiya resursları vasitəsilə Vergilər Nazirliyini məlumat verə bilərlər. Bu müdaxilələri ciddi araşdırılacaq və nəticəsindən asılı olaraq tədbirlər görülməlidir.

Büdcəyə dəyişikliklər iqtisadi inkişafa və istehsalın stimullaşdırılmasına töhfə verəcək

Milli Məclisdə 2018-ci ilin dövlət büdcəsinə dəyişikliklərlə bağlı qanun layihəsi qəbul edilib, büdcənin gəlir və xərcləri artırılıb. Parlamentin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin üzvü Aydın Hüseynovla müsahibə bu mövzuya həsr olunub.

- Aydın müəllim, büdcəyə dəyişiklikləri zəruri edən başlıca amillər hansılardır?

- Büdcə sistemi ölkənin ümumi iqtisadi-sosial siyasətinin, iqtisadi proseslərin və inkişafın mühüm faktoru hesab edilir. Azərbaycan hökumətinin müəyyən etdiyi iqtisadi siyasətin əsas hədəflərindən biri tarazlaşdırılmış, pragmatik büdcə tərtibatı ilə bağlıdır. Ölkənin iqtisadi inkişafı proqnozları yaxşılaşdıqca büdcə proqnozlarının da dəyişdirilməsi zərurəti meydana çıxır. Büdcəyə dəyişikliklər etmək üçün əlavə gəlir mənbələrinin müəyyənəndirilməsi lazımdır. Hazırda isə ümumi iqtisadi inkişaf fonunda ölkəmizin milli gəlirlərinin artırılması üçün əsaslı mənbələr mövcuddur. Son 5 aylıq makroiqtisadi göstəricilər (yanvar-may aylarında ÜDM-də 1,1%, qeyri-neft sektorunda 1,9%, qeyri-neft sənayesində 8,1%, kənd təsərrüfatında 8,6% artım olub) iqtisadi mənzərəni aydın şəkildə təhlil etməyə imkan verir. Bu baxımdan, dövlət və icmal büdcələrinin gəlir və xərclərinin tarazlaşdırılması zərurəti meydana çıxdı. 2018-ci ilin dövlət büdcəsinə dəyişikliklərin edilməsi iqtisadi çağırışların məntiqi nəticəsi kimi qiymətləndirilə bilər.

Dəqiqləşdirilmiş, yaxud dürləşdirilmiş büdcənin əsas iqtisadi-sosial məzmunu ölkədə iqtisadi fəallığa təkan vermək, sosial rifahı artırmaq üçün maliyyə stimullazasiyasını həyata keçirmək, infrastrukturun maliyyə təminatlığını gücləndirmək, eyni zamanda dövlətin ümumi investisiya siyasətinin əhatəliliyini təmin etmək üçün sərmayələri artırmaqdan ibarətdir. Eyni zamanda, regionda hərbi gücünü artıran Azərbaycanın müdafiə və təhlükəsizli-

yinin və ölkə əhalisinin həssas sosial qruplarının müdafiəsinin gücləndirilməsinə yaxşı fürsət yaranır.

Dövlət və icmal büdcələrinin gəlir və xərclərinin tarazlaşdırılması, dövlətin müdafiə və təhlükəsizliyinin daha da artırılması, ölkə əhalisinin həssas sosial qruplarının müdafiəsinin gücləndirilməsi məqsədilə 2018-ci ilin büdcəsinə yenidən baxılması zərurəti yaranıb və «Azərbaycan Respublikasının 2018-ci il dövlət büdcəsi haqqında» Qanununa dəyişikliklərlə bağlı layihə parlament tərəfindən qəbul olundu. Dürüstləşdirilmiş büdcədə nəzərdə tutulan əlavə xərclərin maliyyə təminatı üçün xam neftin 1 barelinin satış qiyməti təsdiq olunmuş proqnoza (45 dollar) nisbətən 10 dollar artırımla 55 dollara çatdırıldı. Bir məsələni də nəzərə çatdırmaq istəyirəm ki, yenilənmiş icmal büdcə kəsirlə deyil, 1 milyard 549,8 milyon manat profisitlə proqnozlaşdırılır.

- Büdcədə nəzərdə tutulan əlavə gəlirlərin əsas mənbələri hansılardır?

- 2018-ci ilin dövlət büdcəsinin gəlirləri 22 milyard 110 milyon manat proqnozlaşdırılır ki, bu da 2018-ci ilin təsdiq edilmiş proqnozu ilə müqayisədə 1 milyard 983 milyon manat, 2017-ci ilin faktiki icra göstəricisi ilə müqayisədə 5 milyard 593,3 milyon manat çoxdur. Dürüstləşdirilmiş büdcə zərfində gəlirlərin formalaşmasında bir neçə mənbə əsas rol oynayacaq. Burada neft sektoru üzrə daxilolmalar xüsusi yer tutur. Əsas istiqamətlərdən biri kimi Azərbaycanda fəaliyyət göstərən xarici neft şirkətlərinin mənfəətindən 500 milyon manat vəsaitin daxil olması proqnozlaşdırılır.

Büdcə artımında neft faktoru

ilə bərabər, qeyri-neft sektoru üzrə daxilolmaların artırılması ümumi gəlirlərdə mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Dövlət Gömrük Komitəsinin proqnozu 725 milyon manat artırılıb ki, bu da ümumi gəlirlərin 35-37%-i deməkdir. Gömrük inzibatçılığının gücləndirilməsi və bezi rüsumlara yenidən baxılması, idxal-ixrac proseslərinə nəzarət sisteminin təkmilləşdirilməsi gömrük vergisinin artımı üçün baza yaradır.

- Büdcə xərclərinin əsas istiqamətləri barədə məlumat verərdiniz...

- Əvvəla onu qeyd edim ki, yenidən baxıldıqdan sonra 2018-ci ilin dövlət büdcəsinin xərcləri 2 milyard 14 milyon manat artırımla 23 milyard 61 milyon manata çatdırılıb ki, bu da təsdiq edilmiş proqnoza nisbətən 3,6%, 2017-ci ilin faktiki icra göstəricisi ilə

Vergi islahatları funksional idarəetmənin səmərəliliyinin və vergi ödəmələrinin artmasına, vergi orqanlarının fəaliyyəti üzərində nəzarətin gücləndirilməsinə, vergi sisteminin hədəflərinə xidmət edən dinamik struktura malik müasir inzibatçılığın qurulmasına şərait yaradacaq

müqayisədə 5 milyard 466,5 milyon manat (31,1%) çoxdur. Büdcə xərclərinin əsas sahələrində istehsal, investisiya qoyuluşları, infrastruktur təminatının yaxşılaşdırılması, sahibkarlığın stimullaşdırılması, neft sektorunda investisiya təminatı yeni layihələrə əlavə sərmayələrin yönəldilməsi, sosial sahəyə dövlət dəstəyi tədbirlərinin gücləndirilməsi, insanların sosial həyat şəraitinin yaxşılaşdırılması məqsədilə sosial məzmunlu layihələrə maliyyə təminatının artırılması ilə bağlıdır. Xüsusilə də əlavə investisiyalar insanların iş yerləri ilə təmin olunmasına başlıca sektorlardan olan tikinti-quraşdırma sahəsində fəallığın əhəmiyyətli dərəcədə yüksəlməsinə impuls verəcək. Bu, həm tikinti sektorunun ÜDM-də yenidən əhəmiyyətli bölmə kimi payının artması, həm də bu sahədə canlanma-

nın yaranması üçün mühüm rol oynayır.

Xərclərə gəlincə, Şərq-Qərb dəmir yolu dəhlizinin yenidən qurulması üçün 100 milyon, kənd təsərrüfatına dövlət qayğısının artırılması məqsədilə 98 milyon manat ayrılacaq. Təbii fəlakətlərin nəticələrinin daha çevik aradan qaldırılması üçün 20 milyon, turizmin inkişafı üçün 20 milyon manat ayrılması nəzərdə tutulub. «Ümid», «Babək», «Qarabağ» yataqlarının işlənməsi üçün 663 milyon, ordu xərcləri üçün isə təxminən əlavə 200 milyon manat ayrılması planlaşdırılıb. Bundan başqa, enerji sahəsində yaranmış zərərin örtülməsi üçün 300 milyon manat vəsait ayrılması nəzərdə tutulub.

Sosial müdafiə sistemində təbii edilən yeni qaydalara əsasən, müvafiq kateqoriyalardan olan 90

larmın da pensiyalarını bu artımlara müvafiq artırılması təmin ediləcək. Bu istiqamət üçün cari ilin büdcəsindən əlavə olaraq təxminən 145 milyon manat ayrılması nəzərdə tutulub.

- Büdcədən müxtəlif sahələrə 2 milyard manatdan artıq əlavə vəsaitin yönəldilməsi inflyasiyaya necə təsir göstərə bilər?

- Antiinflyasiya xarakterli pul siyasəti, pul kütləsinin optimal səviyyədə idarə olunması və manatın məzənnəsinin sabitləşməsi inflyasiyanın təkrəqəmli səviyyədə formalaşmasında mühüm rol oynayır. Azərbaycanda son 2 ildə həm ixracın coğrafiyası genişləyib, həm də ixrac mallarının həcmi artıb. Bu faktor xarici təsirləri azaltmaqla milli valyutanın məzənnəsinin möhkəmlənməsinə və qiymət indeksinin sabitliyinə müs-

də inflyasiya 3,2% təşkil edib, qarşılıqlı aylar ərzində proqnozlaşdırılan göstəricilərlə orta illik inflyasiyanın 5-6% civarında olacağından xəbər verir.

- Aydın müəllim, vergi sahəsində aparılan struktur islahatları və vergi qanunvericiliyinin təkmilləşdirilməsi hazırkı iqtisadi proseslərə necə təsir göstərir?

- Səmərəli vergi siyasəti ilə bağlı aparılan islahatlar investisiya mühitinin yaxşılaşdırılmasına, vergi yükünün azaldılmasına və vergilərin optimallaşdırılmasına xidmət etməlidir. Bu istiqamətdə hazırda bir sıra yeni meyillər müşahidə edilir. Xüsusilə də son dövrlər çox mütorəqki, milli iqtisadiyyatın inkişafının təmin edilməsinə və şəffaflığın artırılmasına xidmət edən əsaslı və əhatəli islahatlar həyata keçirilir. Vergi islahatları funksional idarəetmənin səmərəliliyinin və vergi ödəmələrinin artmasına, vergi orqanlarının fəaliyyəti üzərində nəzarətin gücləndirilməsinə, vergi sisteminin hədəflərinə xidmət edən dinamik struktura malik müasir inzibatçılığın qurulmasına şərait yaradacaq. Vergi sahəsində başlanmış yeni islahatlar kursu indiyə qədər yaranmış problemlərin köklü həllinə, vergi inzibatçılığının müasir formada təşkilinə imkan verəcək. Eyni zamanda, vergi orqanları ilə sahibkarlar arasında münasibətlərin yeni məstəvidə qurulması, vergi inzibatçılığının təkmilləşdirilməsi və bu istiqamətdə müasir innovativ meyarların tətbiqi baxımından da yeni mərhələnin başlanğıcıdır. Qanunvericilikdə bəzi boşluqların aradan qaldırılması, vergi qanunvericiliyində sabitliyin yaranması, Vergi Məcəlləsinin yeni redaksiyasının hazırlanması gələcəkdə faydalı fəaliyyət üçün yaxşı fürsət deməkdir. Hesab edirəm ki, islahatlar iqtisadi inkişafa töhfə verəcək, biznesin fəaliyyətini stimullaşdıracaq və qeyri-neft sektoru üzrə vergi daxilolmalarının həcmiminin artmasına səbəb olacaq.

Hazırladı: Elbrus CƏFƏRLİ

Qanunsuz sahibkarlıqla mübarizədə hamı fəal olmalıdır

Dövlət tərəfindən sahibkarlara son illərdə edilən vergi güzəştləri, yoxlamaların dayandırılması, müxtəlif dəstək tədbirlərinə baxmayaraq, təəssüf ki, bu addımların atılması bəzi hallarda sui-istifadə hallarına da yol açır. Bəzi sahibkarlar bu imtiyazları düzgün qiymətləndirə bilmir, vergilərin gizlədilməsi üçün müxtəlif vasitələrdən sui-istifadə etməyə çalışırlar. Bütün bu hallar son nəticədə qanunsuz sahibkarlıq fəaliyyətinin davam etməsinə səbəb olmaqdadır.

Daha çox kimlər qanunu pozmağa çalışır...

Nağd pul hesablaşmalarının aparılması qaydalarının pozulması, əmək müqavilələri hüquqi qüvvəyə minmədən şəxslərin maddi işlə cəlb edilməsi, gəlir və xərclərinin uqotunun aparılmaması, satış məqsədilə mallar alınarkən rəsmiləşdirilməsinin həyata keçirilməməsi ən çox müşahidə olunan qanunsuzluq halları kimi diqqəti cəlb edir. Müşahidələr göstərir ki, bəzi kommersiya təşkilatlarında kassa əməliyyatlarının aparılması sahəsində vəziyyət qeyri-qənaətbəxşdir. Dövlət müəssisələrində nağd vəsaitlərin banka qoyulması və banklar vasitəsilə tənzimlənməsi mexanizmlərinə dair qanun mövcud olsa da, kommersiya təşkilatlarının fəaliyyəti üzrə bu sahədə ciddi problemlər var. Qanunvericilikdəki boşluqlar onların pul kütləsinə hesabdən-hesaba köçürürək nağd əldə etmələrinə məsuliyyət yaratmadığından kommersiya qurumları bu hallardan öz məqsədlərinə uyğun istifadə edir.

Bəzi şəxslər qanunvericiliyin verdiyi güzəştlərdən sui-istifadə edərək vergi orqanlarında uqota durmadan vergiləri dövlət büdcəsinə ödəməkdən yayınırlar. Vergi Məcəlləsinin 53.6-cı maddəsinə əsasən, vergi orqanında uqota alınmadan sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olan şəxslər üçün maliyyə sanksiyası tətbiq edilir. Hüquqi şəxs yaratmadan sahibkarlıq fəaliyyətini həyata keçirən fiziki şəxslərin sahibkarlıq fəaliyyətinə başladığı gündə vergi orqanında uqota dayanması nəzərdə tutulub. Bu tələbə əməl olunmadıqda fiziki şəxsə 40 manat məbləğin-

də maliyyə sanksiyası tətbiq olunur.

Qanunsuz sahibkarlığın rast gəlinməsi sahələrdən biri nağd pul hesablaşmalarının aparılmasıdır. Vergi Məcəlləsinin 58.7-ci maddəsi ilə nağd pul hesablaşmalarının aparılması qaydalarının pozulmasına, yəni nəzarət-kassa aparatları və ya ciddi hesabat blankları tətbiq edilməsinə görə sanksiyalar müəyyən edilib. Vergi ödəyicisinə il ərzində belə hallara birinci dəfə yol verildikdə 400 manat, ikinci dəfə yol verildikdə 800 manat, üç və daha çox dəfə yol verildikdə 1200 manat məbləğində maliyyə sanksiyası tətbiq edilir. Vergi Məcəlləsinin 58-ci maddəsində digər qanun pozuntularına görə də konkret maliyyə sanksiyalarının tətbiq olunması, o cümlədən işəgötürən əmək müqaviləsi bağlamadan işçiləri hər hansı işlərin yerinə yetirilməsinə cəlb edilməsi yolu ilə onların gəlirlərinin gizlədilməsinə şərait yaradırsa, ona hər bir belə şəxs üzrə 1000 manat məbləğində maliyyə sanksiyasının tətbiq edilməsi nəzərdə tutulub. Eyni zamanda, Cinayət Məcəlləsinin 192-ci maddəsinə müxtəli hallar üzrə törədilmiş zərərlərə görə, azadlıqdan məhrumetmə cəzası nəzərdə tutulub.

Taksi fəaliyyəti ilə məşğul olan fiziki şəxs yaşayış yeri üzrə vergi orqanına müraciət edərək vergi uqotuna alınmalıdır. Bu fəaliyyətlə məşğul olanların vergi orqanına gəlmədən elektron qaydada da vergi uqotuna dayana bilərlər. Respublika daxilində xərşinin və yük daşımalarına həyata keçirən fiziki şəxs vergi uqotuna dayandıqdan sonra hər bir avtomobil noqliyyatı vasitəsi üçün Nağd

liyyat, Rabitə və Yüksək Texnologiyalar Nazirliyindən, Bakı şəhərinin inzibati ərazisində avtomobil noqliyyatı ilə müntəzəm şəhərdaxili sərnişindəşmə və minik avtomobilləri ilə xidmət həyata keçiriləndə isə Bakı Nəqliyyat Agentliyindən təqvim ayının sonunadək öz istəklərinə uyğun olaraq növbəti ay, rüb, yarım və ya il üçün ciddi hesabat blankı olan «Fərqlənmə nişanı» alınmalıdır. Bu sahədə də kifayət qədər qanun pozuntuları vardır. Xüsusən də taksi fəaliyyəti ilə məşğul olan fiziki şəxslər bir çox hallarda «Fərqlənmə nişanı» almadan fəaliyyət göstərirlər. Xatırladaq ki, «Fərqlənmə nişanı» olmadan avtomobil noqliyyatı vasitələri ilə sərnişin və ya yükdaşınma xidmətinə görə 40 manat məbləğində maliyyə sanksiyası tətbiq edilir.

Cəzaların yüngülləşdirilməsi qanunsuz sahibkarlığa rəvac verir

Vergi orqanlarının apardığı mübahidələr göstərir ki, bəzi sahibkarlar cəzaların yüngülləşdirilməsindən, nəzarət tədbirlərinin azaldılmasından sui-istifadə etməyə çalışırlar. Məsələn, 2016-cı il iyunun 1-dən qüvvəyə minmiş Cinayət Məcəlləsinə edilmiş dəyişikliklərdən daha çox sui-istifadə etməyə meyillilik müşahidə olunur. Məcəllənin 192-ci maddəsinə edilmiş dəyişiklikləyə əsasən, qanunsuz sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olmuş sahibkar cinayət məsuliyyətindən azad olunurlar. Vergidən yayınırılmış məbləğ 20.000 manata qədər olduqda vergidən yayınan şəxslər cinayət məsuliyyətinə deyil, inzibati məsuliyyətə cəlb edilirlər. Həmin məbləğ, yeni cinayət nəticəsində əldə edilmiş gəlir tamamilə dövlət büdcəsinə köçürüldükdə sahibkarlar cinayət məsuliyyətindən azad olunur. Qeyd etmək ki, əvvəllər iqtisadi fəaliyyət sahəsinə aid cinayət məsuliyyəti yaranan hədd 1000 manat müəyyən edilmişdi. Dəyişiklik-

lərdən sonra həmin məbləğ 20 dəfə artırılıb. Bu, sahibkarlar üçün «iqtisadi amnistiya» hesab oluna bilər və dövlətin onlara yaratdığı ən yaxşı imkanlardan biridir.

Bundan başqa, hökumət 2016-cı ildə sahibkarlıq fəaliyyətinə digər güzəştlər etməklə onların fəaliyyətinin stimullaşdırılmasına geniş şərait yaradıb. Əvvəllər hansısa sahibkarlığın subyektinin dövryyəsinin gizlədilməsinə görə yüksək cərimələr və həbs-qətimkan tədbiri tətbiq olunurdusa, cari ilin ortalarından başlayaraq onlara qarşı sət tədbirlər xeyli yüngülləşdirildi. İlk dəfə böyük ictimai təhlükə törətməyən qanunsuz sahibkarlıq və ya yalançı sahibkarlıq cinayətlərini törətmiş şəxslər əldə etdikləri qanunsuz gəliri və ya vurduları ziyanı dövlət büdcəsinə tamamilə ödədikdə məsuliyyətdən azad olunurlar.

Məqsəd şəffaflıq və büdcə ödənişlərinin təmin edilməsidir

Təhlillər göstərir ki, yoxlamalara bağlı müasir yanaşma əsasında bəzi tədbirlərin tətbiqi zəruridir. Məqsəd davam edən səyyar vergi yoxlamalarının təhlili, həmin yoxlamaların qanunla müəyyən edilmiş müddətdə başa çatdırılması və yeni səyyar vergi yoxlamaları təyin olunmaqla vergi daxilolmalarının təmin edilməsidir.

Vergilər Nazirliyi vergi əməliyyatlarında şəffaflığın təmin edilməsi, o cümlədən vergi orqanında uqota durmadan qanunsuz sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olan şəxslərin, malların və pul vəsaitlərinin uqotdan gizlədilmə, habelə dövryyələrini gizlədərək vergidən yayınanları aşkar edilməsi məqsədilə vergi nəzarəti tədbirlərini davam etdirir və bir daha xəbərdarlıq edir ki, qanun pozuntularının və vergidən yayınma hallarının qarşısı gələcəkdə də qətiyyətlə alınacaq, intizamsız vergi ödəyicilərinə qarşı qanunvericilikdə nəzərdə tutulan sət tədbirlər görülməkdir.

Elbrus CƏFƏRLİ

Bank hesabı açmaq üçün vergi orqanına müraciət edilməlidir

Dövlət qeydiyyatı vergi orqanları tərəfindən aparılan hüquqi şəxslər, habelə xarici kommersiya hüquqi şəxsin nümayəndəlik və filialları dövlət qeydiyyatına alınmaq haqqında ərizə ilə ilk növbədə vergi orqanına müraciət etməlidirlər. Xarici kommersiya hüquqi şəxsin nümayəndəlik və filialları qeydiyyatı almadan sonra istənilən vaxt, digər vergi ödəyiciləri isə uqota alınmaq haqqında şəhadətnamə aldıqdan sonra bank idarəsində hesab açmaq üçün vergi orqanına ərizə verə bilərlər. Vergi orqanı bu ərizə əsasında vergi ödəyicisinə iki gündən gec olmayaraq şəhadətnamə-dublikat verir. Şəhadətnamə-dublikatların sayı məhdudlaşdırılır və onların hər biri nömrələnir. Bank hesabının açılması məqsədilə şəhadətnamə-dublikat vergi ödəyicisinin büdcəyə vergilər, faizlər və maliyyə sanksiyaları üzrə borcu olmadıqda verilir. Borc varsa, tam ödənilməli və yalnız bundan sonra prosedurlar həyata keçirilə bilər.

Vergi orqanı şəhadətnamə-dublikat vergi ödəyicisinə təqdim etdikdən sonra məlumatları bir gün müddətində Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinə Vergilər Nazirliyinin müəyyən etdiyi formada elektron və (və ya) kağız daşıyıcılar vasitəsilə göndərir. Banklar hüquqi şəxslər üçün, onların filial və nümayəndəliklərinə, fərdi sahibkarlara yalnız vergi orqanı tərəfindən verilən şəhadətnamə-dublikat təqdim etdikdən sonra bank hesabları açılır (qeyri-rezident üçün sahibkarlıq fəaliyyəti ilə bağlı olmayan hesabların açılması halları istisna olmaqla). Şəhadət-

namə-dublikatla yalnız onda göstərilmiş bankda (bankın filialında) hesab açmaq olar. Şəhadətnamə-dublikat alındığı tarixdən 10 gün müddətində hesabın açılması üçün istifadə olunmadıqda qüvvədən düşmüş hesab edilir.

Banklar hüquqi və fiziki şəxslərə hesab açdıqda və ya maliyyə xidmətləri göstərdikdə Azərbaycan Respublikasının normalativ hüquqi aktlarının, habelə vergi və maliyyə məlumatlarının mübadiləsinə nəzərdə tutulan ölkəmizin tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələrin tələblərinə əməl olunması təmin edilir. Şəhadətnamə-dublikat iki hissədən ibarət olur. Onun bir hissəsi vergi ödəyicisinin hesab açdığı bankda qalır, bildiriş adlanan digər hissəsi isə müvafiq qeydlər aparıldıqdan sonra vergi orqanına göndərilir. Vergi orqanı bank idarəsindən bildiriş aldıqdan sonra göstərilən məlumatları vergi uqotu məlumatlarına daxil edir və 1 gün müddətində həmin məlumatları Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinə elektron və (və ya) kağız daşıyıcılar vasitəsilə göndərir.

Şəhadətnamə-dublikatın bildiriş hissəsi bank idarəsi tərəfindən 10 gün müddətində qaytarılmadıqda, vergi orqanı bunun səbəblərini vergi ödəyicisi və müvafiq bank idarəsi ilə dəqiqləşdirir. Şəhadətnamə-dublikat 10 gün ərzində istifadə edilmədikdə geri alınır və hesabın açılmaması barədə bankdan daxil olmuş rəsmi məlumatla əsasən, onun etibarsız olması haqqında vergi ödəyicisinin uqot məlumatlarında müvafiq qeydlər aparılır.

RƏŞAD

Vergi ödəyicisinin sualı var...

Samira Musayeva

Vergilər Nazirliyinin Vergi siyasəti və strateji araşdırmalar departamentinin baş direktoru vergi ödəyicilərinin suallarına cavab verir

Əmlak vergisi

Kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalı ilə məşğul olan müəssisə tərəfindən əmlak vergisi ödənilirmi?

Vergi Məcəlləsinin 13.2.60-cı maddəsinə əsasən, sənaye üsulu (o cümlədən xüsusi broyler təsərrüfatları, avtomatlaşdırılmış tövlə sistemləri və sair) da daxil olmaqla, heyvanların və quşların yetişdirilməsi, bəslənməsi, diri şəkildə olarkən onlardan məhsulların (ilk in formada, yarımfabrikat kimi istifadə olunaraq yeni məhsula çevrilmədən, kimyəvi tərkibi dəyişdirilmədən, konservləşdirilmədən) əldə edilməsi kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalı hesab olunur.

Eyni zamanda, kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalçıları olan hüquqi şəxslər, torpaq vergisi istisna olmaqla, Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsi ilə müəyyən edilmiş mənfəət vergisini, əlavə dəyər vergisini, sadələşdirilmiş sistem üzrə vergini, habelə hə-

min fəaliyyət prosesində istifadə olunan obyektlərdən əmlak vergisini ödəməkdən beş il müddətinə - 2019-cu ilin 1 yanvar tarixinədək azad edilmişdir.

Qeyd olunanlara əsasən:

Kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalı ilə məşğul olan (o cümlədən sənaye üsulu ilə) hüquqi şəxslər həmin fəaliyyət prosesində istifadə edilən əmlaklara görə 2014-cü il yanvarın 1-dən 5 il müddətinə əmlak vergisini ödəməkdən azad durlar.

Bununla yanaşı, kənd təsərrüfatı məhsullarının emalı ilə məşğul olan hüquqi şəxslər tərəfindən həmin fəaliyyət prosesində istifadə olunan əmlaklara görə Vergi Məcəlləsi ilə müəyyən edilmiş mənfəət vergisini, əlavə dəyər vergisini, sadələşdirilmiş sistem üzrə vergini, habelə hə-

Əmək müqaviləsi: işçi bundan nə qazanır?

İşə başlayarkən əmək və sosial hüquqlarınızı müdafiə etmək üçün təminatınızı bəri başdan yaradın!

Yirmi dörd yaşlı Samir Əhmədov Bərdə şəhərindəki şadlıq saraylarının birində ofisiyandır. Aylıq qazancı 250-300 manat arasında dəyişir, amma əməkhaqqını aylıq maaş kimi deyil, günəməzd işçi kimi alır. Yeni hər iş gününün sonunda əməyinin müqabilində şadlıq sarayının rəhbərliyi ona nağd şəkildə 10 manat ödəyir. Düz 3 ildir belə davam edir. İndiyədək bir dəfə də olsun, rəsmi əməkhaqqı cədvəlinə imza atmayıb, əməkhaqqı kartının nə olduğundan isə xəbəri yoxdur. Çünki rəsmi işçi kimi qeydiyyatda deyil, şadlıq sarayının rəhbərliyi ilə müqavilə və ya hər hansı rəsmi razılaşma sənədi imzalamayıb...

Samir Əhmədov yeganə belə işçi deyil. Dediyinə görə, onun çalışdığı şadlıq evində 11 nəfər ofisiyandır eyni qayda ilə işləyir, hamısı da yaşı 30-dək olan gənclərdir. Onlar əmək müqaviləsi olmadan işə cəlb edildikləri üçün qanunla müəyyən edilmiş sosial hüquqlardan, o cümlədən istirahət və məzuniyyət hüquqlarından bəhrələnmək imkanından məhrumdurlar. Qeyri-rəsmi qaydada işə götürülən bu gənclər sosial sığorta ödənişlərinə əsaslanan pensiya təminatı, əməkhaqqından gəlir vergisi, işsizlikdən sığorta, iş yerinin itirilməsinə görə kompensasiya, əmək xəsəretləri üzrə sosial ödənişlər kimi anlayışlardan da xəbərsizdirlər. Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin hesablamalarına görə, hazırda ölkənin əmək bazarında Samir Əhmədov kimi qeyri-rəsmi işçilərin sayı təxminən 1,5 milyon nəfərdir.

Əmək müqaviləsinin vətəndaş üçün üstünlüyü

Bəs Samir Əhmədov kimi qeyri-rəsmi işçilərin işə götürülmə, yeni işçinin çalışdığı iş yeri ilə əmək müqaviləsi bağlaması onlara hansı üstünlüklər verir? Bəri başdan deyək ki, işə götürülən əmək müqaviləsi bağlayan işçi ilk növbədə öz həyatının, sağlamlığının və əməyinin mühafizəsini təmin edən iş şəraitində çalışmaq, minimum əməkhaqqından aşağı olmayan maaş almaq, iş vaxtından artıq vaxtda işə cəlb olunduqda əlavə əməkhaqqı almaq hüququ əldə edir. İşçi müqavilədə nəzərdə tutulmayan işləri yerinə yetirməkdən imtina edə, belə işləri icra etdikdə isə işə götürəndən müvafiq əlavə əməkhaqqı verilməsini tələb edə bilər. Əmək

mi fəaliyyətinin rəsmi dövlət orqanlarından qizlədilməsi deməkdir.

Əmək müqaviləsi bağlamaq üçün nə etməli?

Əmək müqaviləsi işəgötürənlə işçi arasında bağlanır və əmək münasibətlərinin əsas şərtlərini, hər iki tərəfin əsas hüquq və vəzifələrini özündə əks etdirir. İşçi ilə işəgötürən arasında əmək münasibətlərini tənzimləyən bu sənədin olması, hər şeydən əvvəl, vətəndaşın özü üçün vacibdir. Əmək müqaviləsinin imzalanması hər bir işçi bu tələblərə diqqət yetirməlidir:

- əmək müqaviləsi yazılı formada bağlanmalıdır;
- əmək müqaviləsi yalnız 15 yaşına çatmış fiziki şəxslərlə bağlanıla bilər. 15 yaşından 18 yaşma-

naməsi (ilk dəfə əmək fəaliyyətinə başlayanlar əmək müqaviləsinin imzalanmadan sonra işəgötürən işçinin adına sosial sığorta şəhadətnaməsi alınmasını təmin etməlidir).

Əmək müqaviləsi bağlanarkən işçinin əmək funksiyasının xüsusiyyətlərinə uyğun olan peşə hazırlığının və ya təhsilin olması zəruri sayılan hallarda işəgötürənə təhsil barədə müvafiq sənəd təqdim edilir.

İşçinin səhhətinə, sağlamlığına mənfəət təsirinə amillər olan ağır, zərərli və təhlükəli əmək şəraitli iş yerlərində əmək müqaviləsi bağlanarkən işçilərin sağlamlığı haqqında tibbi arayış təqdim etməlidirlər. Belə əmək şəraitli peşələrin (vəzifələrin), iş yerlərinin siyahısını müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən təsdiq edilir.

Əmək müqaviləsinin vətəndaş üçün daha bir üstünlüyü odur ki, o, işəgötürənlə əmək münasibətlərini rəsmiləşdirməklə peşə hazırlığını artırmaq, yeni ixtisasa yiyələnmək üçün hüquqi imkanlar qazanır

müqaviləsinin vətəndaş üçün daha bir üstünlüyü odur ki, o, işəgötürənlə əmək münasibətlərini rəsmiləşdirməklə peşə hazırlığını artırmaq, yeni ixtisasa yiyələnmək üçün hüquqi imkanlar qazanır.

Beləliklə, əmək müqaviləsi işçinin gələcək sosial hüquqlarının müdafiəsinə əsaslı təminat yaradır. Müqavilə bağlandıqda işçi məcburi dövlət sosial sığorta olunmaqla fərdi uçot sistemində şəxsi hesaba malik olur. Bu isə işçiyə həmin hesabda gələcək sosial təminat hüquqları, o cümlədən əmək pensiyası hüququ üçün vacib olan pensiya kapitalı formalaşdırmaq və onu müəmmədli şəkildə artırmaq imkanı verir.

Əmək müqaviləsi olmadan işləyən vətəndaşlar bilməlidir ki, qeyri-rəsmi məşğulluq onların işçi ki-

dək olan şəxslərlə əmək müqaviləsi bağlanarkən onların valideynlərinə və ya qəyyunlarından birinin yazılı razılığı alınmalıdır;

- əmək müqaviləsi qabaqcadan müddəti müəyyən edilmədən (müddətsiz) və ya 5 ilədək müddətə (müddətli) bağlanıla bilər;
- əmək müqaviləsində onun hansı müddətə bağlanması göstərilməyibsə, müddətsiz hesab edilir;
- müddətli əmək müqaviləsi fasiləsiz olaraq 5 ildən artıq müddətə davam edərsə, müddətsiz əmək müqaviləsi sayılır.

Əmək müqaviləsi bağlanan zaman işçi bu sənədləri təqdim etməlidir:

- əmək kitabçası;
- şəxsiyyət vəsiqəsi;
- dövlət sosial sığorta şəhadət-

Yeri gəlmişkən, əmək müqaviləsi bağlanarkən işçinin müvafiq yaşayış məntəqəsində qeydiyyatı olub-olmaması şərt deyil. İlk dəfə əmək fəaliyyətinə başlayan işçilərə əmək kitabçası təqdim edilmədən əmək müqaviləsi bağlanıla bilər. Müqavilədə aşağıdakı şərtlər və məlumatların göstərilməsi vacibdir:

- işçinin soyadı, adı, atasının adı və ünvanı, şəxsiyyət vəsiqəsinin seriya və nömrəsi, verildiyi tarix, şəxsiyyət vəsiqəsinin verən orqanın adı;

- işəgötürən hüquqi şəxs olduqda onun adı və hüquqi ünvanı, hüquqi şəxs yaratmadan sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olan fiziki şəxs olduqda isə adı, soyadı, atasının adı, ünvanı, vergi ödəyicisinin

RƏQƏMLƏRİN DİLİ İLƏ

❖ 2018-ci ilin altı ayında dövlət büdcəsinin mədaxili **9821,6 milyon** manat, xərcləri **9524,3 milyon** manat olub, **297,3 milyon** manat məbləğində dövlət büdcəsinin artıqlığı (profisit) yaranıb.

❖ Azərbaycanın proqnozlaşdırılan təbii qaz ehtiyatı **3,4 trilyon** kubmetr, xam neft ehtiyatı isə **2 milyard** tonudur.

❖ Cari ilin birinci yarısında **20** mindən çox «e-imza»sertifikatı verilib.

❖ Ölkəmizdə **71** İsveçrə kapitallı şirkət fəaliyyət göstərir.

❖ Bu ilin ilk beş ayında Azərbaycan ilə İsveçrə arasında ticarət dövriyyəsi **82** faiz artıb.

❖ Neftçala Sənaye Məhəlləsində açılmış «Xəzər» avtomobil zavodunda ildə **10** min avtomobil istehsal olunacaq.

Azərbaycanda İxracın və İnvestisiyaların Təşviqi Fondu (AZ-PROMO) şirkətlər və fərdi sahibkarlar üçün ixrac missiyaları layihələri həyata keçirir. İxrac missiyaları yeni bazarlara çıxış imkanlarını aşkar etmək, mövcud bazarlarda yerli məhsulların mövqeyini möhkəmlətmək və bu bazarlara yeni məhsullar təqdim etmək məqsədilə təşkil olunan dəstək tədbiridir.

Səfər olunan ölkələr və səfərlərin tarixi qeyri-neft məhsullarının ixrac potensialı, ixracatçılarındaxil olan müxtəlif təşkilatların Azərbaycanın beynəlxalq iqtisadi və ticarət əlaqələri nəzərə alınmaqla iqtisadiyyat Nazirliyi tərəfindən müəyyən olunur. Dörd gün davam edən bir səfərdə maksimum 20 ix-

racatçı iştirak edir və hər ixracatçı yalnız 1 nümayəndə ilə təmsil olunur. Səfər ilə bağlı təşkilatı işlər (mehmanxana, nəqliyyat, işgüzar görüşlər üçün məkanın və avadanlıqların icarəsi, tərcümə xidmətləri) təmin olunur və bütün xərclər dövlət büdcəsi hesabına qarşılanır. Hər növbəti ixrac missiyasına ərizə qəbulunun başlanması ilə bağlı elan müsabiqə gününə ən azı 15 gün qalmış «Elanlar» hissəsində yerləşdirilir.

Ərizə qəbulu bitdikdən sonra İqtisadiyyat Nazirliyi tərəfindən yaradılan müsabiqə komissiyası missiyada iştirak edəcək ixracatçıların seçimi ilə bağlı əvvəlcədən

müəyyən olunmuş tarixdə müsabiqə keçirir və ərizələri dəyərləndirərək qərar qəbul edir. Ərizələr bu meyarlar üzrə dəyərləndirilir: ixracatçının məhsul üzrə istehsal potensialı; ixracatçının məhsul üzrə ixrac potensialı; ixracatçı şirkətinin olub-olmaması.

Qeyd olunan meyarlar üzrə minimum keçid balını toplayan namizədlər missiyada iştirak etmək hüququ qazanırlar.

AZPROMO-nun İxrac departamentinin ləhiyyə meneceri Elçin Kazimov sahibkarlara dəstək məqsədilə bir çox ixrac missiyalarının təşkil edildiyini bildirir. Onun sözlərinə görə, xarici ölkələrə məh-

sul ixrac etmək istəyən sahibkarların yol pulu və otel kimi xərclərini AZPROMO ödəyir: «Bundan savayı, AZPROMO məhsul ixrac etmək istəyən sahibkarın xarici ölkədə məhsulunun alına bilməsi üçün şirkətlər təyin edir və onlarla B2B görüşlər təşkil edilir. Lakin bu xidmətlərdən yararlanmaq üçün şirkətlər AZPROMO-nun komissiyasından keçməlidir. Bu zaman xüsusi kriteriyalar nəzərə alınır. Məsəl üçün, şirkətin xaricə neçənci dəfə məhsul ixrac etməsi, məhsulun keyfiyyəti, şirkətin ixrac potensialı və s. Bu zaman şirkətlər bu kriteriyalara cavab verib verməməsinə görə ballar toplayır.

Missiyalar 4-6 gün davam edir».

Ləhiyyə menecerinin sözlərinə görə, xarici ölkələrdə təşkil olunan sərgilərdə stend yerlərinin alınması və həmin məkanların sərgiyə hazırlanması xərcləri də AZPROMO tərəfindən qarşılınır: «Amma tədbirə qatılmaq üçün yol xərci sahibkarın özü tərəfindən ödənilməlidir. AZPROMO-nun təşviq etdiyi məhsulların siyahısına xurma, nar, şorablar və s. daxildir. Tutaq ki, sahibkar Rusiyaya bir neçə ton xurma ixrac edir. Həmin sahibkar məhsulun gömrük bəyannamələrini bizə, idxal bəyannaməsini də Rusiyaya təqdim edir. Hər məhsulun öz kapsenti var, mi-

sal üçün: 3-5-6% və s. Bu o deməkdir ki, sahibkara satılan məhsulun göstərilən faizləri qədər Azərbaycan Maliyyə Nazirliyi tərəfindən əlavə pul ödənilir. Bu, təşviq siyasətidir: bununla sahibkarları daha da həvəsləndirmək və onlara bu yolla dəstək verilir».

Məlumat üçün bildirək ki, AZPROMO tərəfindən sahibkarlar və şirkətlər üçün xarici ölkələrdə bazar araşdırması xidməti göstərilir. Ödənişli olan bu xidmətdən istifadə etmək istəyən sahibkar hər hansı ölkədə satmaq istədiyi məhsul haqqında araşdırma aparılması üçün dövlət rüsumu ödəməlidir. Rüsumun məbləği isə maksimum 20 min manat təyin olunub.

Fəxriyyə İKRAMQIZI

Sahibkarlığa dəstək layihələri davam etdirilir

Qeyri-neft sektoru üzrə ixrac artır

Bu ilin yanvar-may aylarında Azərbaycan qeyri-neft sektoru üzrə 667,5 milyon dollarlıq məhsul ixrac edib. Bu, 2017-ci ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 112 milyon dollar və ya 20 faiz çoxdur.

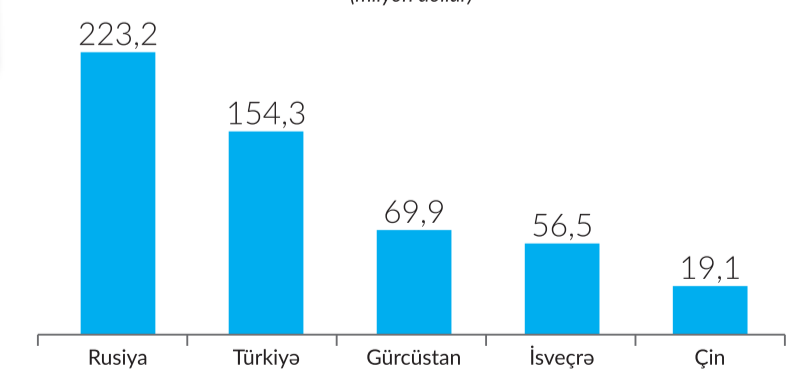
Qeyri-neft sektoruna aid ən çox ixrac edilən məhsul 96,8 milyon dollarlıq dəyərli pomidor olub. 2017-ci il ilə müqayisədə bu ilin 5 ayında pomidor ixracı dəyər baxımından 21 faiz, həcm baxımından isə 15 faiz artıb. İkinci yerdə elektrik enerjisi (53,3 milyon dollarlıq), üçüncü yerdə qızıl (sikkə kəsilməsində istifadə olunmayan, digər emal olunmamış formalarda - 48,4 milyon dollar) gəlir.

Ümumiyyətlə, yanvar-may ayları ərzində meyvə-tərəvəz ixracı 189,8 milyon, plastmas və ondan hazırlanan məmulatların ixracı 59 milyon, alüminium və ondan hazırlanan məmulatların ixracı 58 milyon, qara metallar və onlardan

hazırlanan məmulatların ixracı 28 milyon, kimya sənayesi məhsullarının ixracı 23,7 milyon, pambıq ipliği ixracı isə 7,6 milyon dollar təşkil edib. Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına əsasən, 2017-ci ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 2018-ci ilin ilk 5 ayında elektrik enerjisinin ixracı 3,2 dəfə, meyvə-tərəvəzin ixracı 23,3 faiz, alüminium və ondan hazırlanan məmulatların ixracı 20,4 faiz, pambıq ipliği ixracı 15 faiz, kimya sənayesi məhsullarının ixracı 11,4 faiz artıb.

Qeyri-neft məhsullarının ixracı əməliyyatlarında Azərbaycanla tərəfdaş ölkələr arasında Rusiya birinci yeri tutur. 2018-ci ilin ilk 5

2018-ci ilin yanvar-may aylarında Azərbaycanın ixrac etdiyi qeyri-neft məhsullarının alan ilk beş ölkə üzrə göstəricilər (milyon dollar)

ayında bu ölkəyə 223,2 milyon, Türkiyəyə 154,3 milyon, Gürcüstana 69,9 milyon, İsveçrəyə 56,5 milyon və Çinə 19,1 milyon dollar dəyərində qeyri-neft sektoruna aid mal ixrac edilib. May ayında ən çox qeyri-neft sektoruna aid mal ixrac edilən ölkələrin siyahısında ilk beşlikdə Rusiya (87,8

milyon dollar), Türkiyə (27,1 milyon dollar), İsveçrə (16,9 milyon dollar), Gürcüstan (13,5 milyon dollar) və Niderland (6,3 milyon dollar) qarışdırılıb. Həmin ayda qeyri-neft sektoru üzrə ixracda tomat (pomidor) birinci (54,3 milyon dollar), kartof (16,3 milyon dollar) ikinci, qızıl (sikkə kəsilməsində

istifadə olunmayan, digər emal olunmamış formalarda - 14,1 milyon dollar) üçüncü olub.

2018-ci ilin yanvar-may aylarında «Azərkosmos» ASC tərəfindən dünyanın 19 ölkəsinə xidmət (peyk telekommunikasiya xidmətləri və optik peyk xidmətləri) ixrac edilib. Səhmdar cəmiyyəti peyk və telekommunikasiya xidmətlərinin ixracından 11 milyon ABŞ dolları məbləğində gəlir əldə edib ki, bu da onun ümumi gəlirlərinin 88 faizini təşkil edib. May ayında isə bu göstərici 1,6 milyon ABŞ dolları təşkil edib. İlin ilk 5 ayı ərzində xidmət ixracı həyata keçirilən əsas ölkələr Fransa, BƏƏ, Almaniya, Gürcüstan, Çin, Misir, Qırğızistan, Kipr, CAR, Birləşmiş Krallıq, Ukrayna və digərlərdir.

Bu ilin 5 ayında «Azexport.az» portalına 27,7 milyon dollar məbləğində ixrac sifarişləri daxil olub. Ötən ilin yanvarından 2018-ci il

mayın 31-dək dünyanın 95 ölkəsindən bu portala daxil olan ixrac sifarişlərinin ümumi dəyəri isə 725,2 milyon dollar təşkil edib.

«Bir pəncərə» İxrac Dəstək Mərkəzi də fəaliyyətini genişləndirir. Bu ilin iyun ayında qurum tərəfindən fiziki və hüquqi şəxslərə 400-dən çox sertifikat verilib. Sertifikat verilən məhsullar Türkiyə, Rusiya, Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri, Gürcüstan, İsveçrə, Qətər, İtaliya, Qazaxıstan, Vyetnam, Malayziya, Almaniya, Serbiya, İran, Yunanıstan, Ukrayna, Çin, Kanada, Hollandiya, Çex Respublikası daxil olmaqla, dünyanın müxtəlif ölkələrinə ixrac edilib. Hazırda ölkənin qeyri-neft ixracının 10 faizindən çoxunun sənədləşdirilməsi bu Mərkəz tərəfindən həyata keçirilir. Artıq Qida Təhlükəsizliyi Agentliyi də «Bir pəncərə» sistemə qoşulub.

E.SALAHOV

Paralel hesablarda vergi sərəncamları

Bir neçə hesabda vergi sərəncamı olduqda və pul bir hesabdan ödənilərsə, digər hesabda da vəsait dondurulmuş qalırımı?

SUAL

vergı sərəncamını vergi orqanı geri götürənədək həmin hüquqi şəxsin hesabında olan (65.8-ci bənd üzrə sərəncamın məbləğ dondurulmaq şərti ilə) yerdə qalan vəsaitdən müştəri digər əməliyyatları apara bilirmi?

Hüquqi şəxsin bir neçə bankda cari hesabları mövcuddur. Vergi orqanı tərəfindən bu banklara sərəncamlar göndərilir. Banklardan biri hüquqi şəxsin cari hesabından vergi borcunu silir və ya müştəri özü ƏDV sub-uçot hesabından sərəncamın məbləğini ödəyir. Bu zaman digər bankda olan

CAVAB

Hesablanmış vergilər üzrə borcların və faizlərin, tətbiq edilmiş maliyyə sanksiyalarının dövlət büdcəsinə alınması üçün banklara və ya digər kredit təşkilatlarına icra (ödəniş) sənədi olan sərəncam vermək vergi orqanının hüququ hesab olunur, bu hüquqdan istifadə edilən zaman kredit təşkilatına və ya bank əməliyyatları aparan şəxsə vergi ödəyicisinin milli və ya xarici valyutada cari və ya digər hesablarında borc məbləğinin 105 faizi həcmində pul vəsaitinin məxaric əməliyyatları üzrə dondurulması haqqında sərəncam verilir.

Vergi orqanı tərəfindən sərəncamın geri götürülməsindən dondurulmuş məbləğ vergi ödəyicisi tərəfindən istifadə edilə bilməz. Vergi ödəyicisinin hesabında olan dondurulmuş məbləğdən artıq olan məbləğ isə vergi ödəyicisi tərəfindən istifadə edilə bilər.

Vergi Məcəlləsinin 23.1.7-ci maddəsinə əsasən, vergi ödəyicilərinin hesablaşma, valyuta və ya digər hesablarından qanunvericiliyə müvafiq olaraq hesablanmış vergilər üzrə borcların və faizlərin, tətbiq edilmiş maliyyə sanksiyalarının dövlət büdcəsinə alınması üçün banklara və ya digər kredit təşkilatlarına icra (ödəniş) sənədi olan sərəncam vermək, inzibati cərimələrin alınmasını təşkil etmək vergi orqanlarının bilavasitə hüququdur.

65-ci maddədə vergilər üzrə borcların alınması qaydasına görə, vergi ödəyicisi vergi öhdəliyini bu Məcəllə ilə müəyyən edilmiş müddətdə yerinə yetirmədikdə vergi orqanı bu Məcəlləyə müvafiq olaraq hesablanmış və ya yenidən hesablanmış vergilərin, faizlərin və tətbiq edilmiş maliyyə sanksiyalarının 5 gün müddətində ödənilməsinə dair vergi ödəyicisini bildiriş göndərir.

Məcəllənin 65.2.1.1 və 65.2.1.4-cü maddələrində nəzərdə tutulan hallar istisna olmaqla, digər hallarda vergi orqanının hesabladığı və ya yenidən hesabladığı vergilər, faizlər və ya tətbiq etdiyi maliyyə sanksiyaları üzrə vergi orqanı vergi ödəyicisinin milli və ya xarici valyutada cari və ya digər hesablarında borc məbləğinin 105 faizi həcmində pul vəsaitinin məxaric əməliyyatları üzrə dondurulması haqqında kredit təşkilatına və ya

bank əməliyyatları aparan şəxsə icra sənədi olan sərəncam verir.

Vergi orqanı aşağıdakı hallarda vergilər, faizlər və maliyyə sanksiyaları üzrə borcların vergi ödəyicisinin milli və ya xarici valyutada cari və ya digər hesablarından dövlət büdcəsinə alınması haqqında kredit təşkilatına və ya bank əməliyyatları aparan şəxsə icra (ödəniş) sənədi olan sərəncam verir:

- vergi ödəyicisi tərəfindən hesablanmış və bəyan edilmiş vergilər bu Məcəllənin 65.1-ci maddəsinə nəzər alınmaqla müəyyən edilmiş müddətdə ödənilmədikdə;

- vergi orqanının hesabladığı vergilər, faizlər və tətbiq etdiyi maliyyə sanksiyaları üzrə vergi ödəyicisi tərəfindən bu Məcəllənin 65.1-ci maddəsinə göstərilən bildirişin alındığı tarixdən 30 təqvim günü müddətində məhkəməyə şikayət verilmədikdə;
- məhkəmənin müvafiq qərarı olduqda həmin qərara uyğun olaraq;
- vergi ödəyicisinin yazılı razılığı olduqda.

Vergi orqanının hesablamaları üzrə vergi ödəyicisi tərəfindən bu Məcəllənin 65.1-ci maddəsinə göstərilən bildirişin alındığı tarixdən 30 təqvim günü müddətində məhkəməyə şikayət verildikdə kredit təşkilatı və ya bank əməliyyatları aparan şəxs məhkəmənin qanuni qüvvəyə minmiş qərarına uyğun olaraq və bu Məcəllənin 65.2.1.3-cü maddəsinə əsasən verilmiş sərəncamın icrasını təmin edir.

Vergi orqanı vergi ödəyicisinin ƏDV depoziti hesabından yalnız ƏDV üzrə vergi borclarının dövlət büdcəsinə alınmasını təmin edir. ƏDV üzrə vergi borclarının ödənilməsi üçün ƏDV depoziti hesabında vergi ödəyicisinin kifayət qədər vəsaiti olmadıqda, ƏDV üzrə vergi borclarının dövlət büdcəsinə alınması üçün həmin şəxsin digər hesablarına bu Məcəllədə nəzərdə tutulmuş qaydada sərəncam verilə bilər.

Vergi ödəyicisinin milli və ya xarici valyutada cari və ya digər hesablarında vəsait olduqda vergi orqanının sərəncamı bank və ya digər kredit təşkilatı tərəfindən həmin sərəncamın daxil olduğu gün icra edilir.

Vergi ödəyicisinin milli və ya xarici valyutada cari və ya digər hesablarında vəsait olmadıqda və ya vergilər üzrə borcların və faizlərin tətbiq edilmiş maliyyə sanksiyalarının ödənilməsinə, ya

xud bu Məcəllə ilə müəyyən edilən həcmdə vəsaitin dondurulmasına kifayət etmədikdə vergi orqanının sərəncamı bankda və ya digər kredit təşkilatında saxlanılır və vergi ödəyicisinin hesablarına vəsait daxil olduqca icra edilir.

Vergi orqanlarının vergilər üzrə borcların və faizlərin, tətbiq edilmiş maliyyə sanksiyalarının dövlət büdcəsinə alınması haqqında sərəncamları bank və digər kredit təşkilatı tərəfindən Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsində nəzərdə tutulmuş ödənişlərin növbəliyi ardıcılığına uyğun olaraq icra edilir.

Vergi orqanlarının vergilər üzrə borcların və faizlərin, tətbiq edilmiş maliyyə sanksiyalarının dövlət büdcəsinə alınması haqqında sərəncamı bank və ya digər kredit təşkilatı tərəfindən Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsində nəzərdə tutulmuş ödənişlərin növbəliyi ardıcılığına uyğun olaraq icra edilir.

Vergi orqanının vergilər üzrə borcların, faizlərin və maliyyə sanksiyalarının dövlət büdcəsinə alınması haqqında sərəncamı bir neçə bank və ya kredit təşkilatına verildikdə və bu zaman vergilər üzrə borclar, faizlər və maliyyə sanksiyaları vergi ödəyicisinin hər hansı milli və ya xarici valyutada cari və ya digər hesablarından dövlət büdcəsinə alındıqda və ya dondurulduqda, vergi orqanı digər banklara və ya kredit təşkilatlarına verilən sərəncamların dərhal geri qaytarılmasını təmin edir.

Vergi orqanının sərəncamı geri qaytarılma qədər kredit təşkilatları və ya bank əməliyyatları aparan şəxslər vergilər üzrə borcların, faizlərin və maliyyə sanksiyalarının dövlət büdcəsinə alınmasını (ödənilməsinə) təsdiq edən sənəd əsasında alınmış (ödənilmiş) həmin məbləğ həcmində vergi ödəyicisinin vəsaitini hesabda dondurmaqla, belə vəsaitlər üzrə sərəncamın icrasını dayandırır.

Vergi ödəyicisinin milli və ya xarici valyutada cari və ya digər hesablarında dövlət büdcəsinə artıq alınmış vəsaitin geri qaytarılması bu Məcəllənin 87-ci maddəsi ilə müəyyən edilmiş qaydada həyata keçirilir.

FƏXRİYYƏ

İctimai iaşə sahəsində fəaliyyət göstərən sahibkarların öhdəlikləri

Vergi Məcəlləsinə uyğun olaraq, ictimai iaşə sahəsində fəaliyyət göstərən vergi ödəyiciləri gəlirlərinin və xərclərinin vaxtlı-vaxtında dəqiq uçotunu aparmağa, Məcəlləyə əsasən tətbiq edilən uçot metodundan asılı olaraq, gəlirlərini və xərclərini onların əldə edildiyi və ya çəkildiyi müvafiq hesab dövrlərinə aid etməyə və bu fəaliyyətlə bağlı bütün əməliyyatların başlanmasını, gedişini və başa çatmasını müəyyənləşdirməyə imkan verən uçot aparılmasını təmin etməyə borcludurlar.

İctimai iaşə sahəsində fəaliyyət göstərən vergi ödəyiciləri mühasibat uçotunun, gəlirlərin (xərclərin) və vergitutma obyektlərinin, o cümlədən əmtəə-material ehtiyatlarının uçotunun aparılması, habelə uçot sənədlərinin tərtib edilməsi və saxlanması ilə bağlı Vergi Məcəlləsi və «Mühasibat uçotu haqqında» Qanun ilə müəyyən edilmiş vəzifələri, habelə onlara uyğun qəbul edilmiş digər qanunvericilik aktlarının tələblərini yerinə yetirməlidirlər. Bu fəaliyyətin həyata keçirilməsi üçün vergi orqanlarında uçotda olan şəxslərdən, o cümlə

gi ödəyicisi malları təhtəhsab şəxs vasitəsilə əldə edilən təhtəhsab şəxs vəkəlatnamə (etibarnamə) verir. Malların alış zamanı təhtəhsab şəxs satıcıya vəkəlatnamə (etibarnamə) təqdim etdikdən sonra satıcı vəkəlatnamə (etibarnamə) verən vergi ödəyicisinin adına sənədləşdirilmiş malların satışına dair qaimə-faktura və ya elektron qaiməni, yaxud elektron vergi hesab-fakturasını və ya «Malların alış aktı»nı təhtəhsab şəxsə təqdim edir.

İdxal malları uçota alınarkən həmin malların idxalına dair gömrük bəyannamələri, faktura (invoys) və malların satın alınmasına dair müqavilə əsas götürülür. Həmin sənədlərə idxal mallarının daşınmasına dair müqavilə, gömrük təmsilçiliyi birbaşa, yaxud dolayı yolla həyata keçirildikdə - müvafiq səlahiyyətin verilməsini təsdiq edən sənəd, əmtəə-nəqliyyat qaiməsi, gömrük ödənişlərinin ödənilməsinə və ya gömrük borcuna görə təminatın verilməsini təsdiq edən sənədlər əlavə edilir. İdxal malları uçot sənədlərində qeydiyyat alınarkən həmin malların alış qiymətinin (faktura qiyməti), nəqliyyat

Bu ilin yanvar-may aylarında Azərbaycanda ictimai iaşə dövriyyəsi 2017-ci ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə real ifadədə 4,6% artaraq 511,2 mln. manat olub.

Dövlət Statistika Komitəsindən verilən məlumata görə, özəl sektorda ictimai iaşə dövriyyəsinin 40,4%-i hüquqi şəxs statuslu müəssisələrin, 59,6%-i isə bu sahədə sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olan fərdi sahibkarların payına düşür. Hüquqi şəxs statuslu müəssisələrdə dövriyyə 2017-ci ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 4,3% artaraq 204,6 mln. manat təşkil edib.

lədən istehsalçılardan, topdansatış və pərakəndə satış fəaliyyəti göstərən şəxslərdən satın alınan mallar aşağıdakı qaydada sənədləşdirilir:

- ictimai iaşə sahəsində fəaliyyət göstərən vergi ödəyiciləri malları əlavə dəyər vergisinin (ƏDV-nin) məqsədləri üçün qeydiyyat alınmayan vergi ödəyicilərindən əldə etdikdə, bu malların alışına dair Vergi Məcəlləsi ilə müəyyən edilmiş qaimə-faktura və ya elektron qaimə-faktura tələb edilir və belə malların anbara təhvil verilməsi «Malların təhvil-qəbul aktı» ilə sənədləşdirilir;
- ictimai iaşə sahəsində fəaliyyət göstərən vergi ödəyiciləri malları (işləri, xidmətləri) ƏDV-nin məqsədləri üçün qeydiyyat alınmış vergi ödəyicilərindən əldə etdikdə, bu malların alışına dair qaimə-faktura və ya elektron qaimə-faktura ilə yanaşı, elektron vergi hesab-fakturasının da verilməsi tələb edilir və belə malların anbara təhvil verilməsi «Malların təhvil-qəbul aktı» ilə sənədləşdirilir;
- Mallar vergi orqanında uçotda olmayan şəxslərdən alındıqda «Malların alış aktı» tərtib edilir. Aktıda satıcının şəxsiyyətini təsdiq edən sənədin məlumatlarının (FİN, seriyası və nömrəsi) göstərilməsi mütləqdir. Ver-

F. İKRAMQIZI

ELAN

ASAN imza sertifikatının qüvvədə olma müddəti 3 il olduğundan və 2015-ci ilin iyul və növbəti aylarında alınmış sertifikatların etibarlılıq müddəti 2018-ci ilin iyul və növbəti aylarında bitəcəyindən, ASAN imza sertifikatının yenisini almaq üçün qüvvədə olan ASAN imzanız vasitəsilə www.asxm.gov.az/portal/login portalına daxil olub müvafiq ərizəni, müqaviləni və etibarnamələri imzaladıqdan sonra ASAN imza sim kartını dəyişərək vergi ödəyicilərinə xidmət mərkəzlərinə və ya ASAN xidmət mərkəzlərinə yaxınlaşa bilərsiniz.

ASAN imza ilə əlaqədar əlavə sualınız yaranarsa, Vergilər Nazirliyinin 195-1 Çağrı Mərkəzinə, rəsmi internet saytının «Sual-cavab» bölməsinə www.taxes.gov.az/www.taxes/faq/sual.html və www.asxm.gov.az internet ünvanına müraciət edə bilərsiniz.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI VERGİLƏR NAZİRLİYİ

2018-ci ilin iyul ayı ərzində vergi orqanına təqdim edilməli bəyannamələr və ödənilməli VERGİLƏR

Gəlir və mənfəət vergisi ödəyiciləri tərəfindən

2018-ci ilin 2-ci rübü üzrə hesablanmış cari ödəmələr iyul ayının 16-dan gec olmayaraq dövlət büdcəsinə ödənilməlidir.

2018-ci ilin iyul ayına görə vergi ödəyiciləri tədiyyəçisi olduqları

- Əlavə dəyər vergisi bəyannaməsini;
- Aksiz bəyannaməsini;
- Yol vergisi bəyannaməsini;
- Mədən vergisi bəyannaməsini;
- Pul vəsaitlərinin nağd çıxarılmasına görə sadələşdirilmiş verginin bəyannaməsini;
- Uduşlardan (mükafatlardan) əldə edilən gəlirdən ödəmə mənbəyində tutulan vergi bəyannaməsini

cari ilin iyul ayının 20-dən gec olmayaraq vergi orqanına təqdim etməli və hesablanmış vergiləri həmin müddətdə tam həcmdə dövlət büdcəsinə ödəməlidirlər.

- **Daşınmaz əmlak** təqdim edən şəxslərdən ödəmə mənbəyində tutulan sadələşdirilmiş verginin bəyannaməsi cari ilin iyul ayının 20-dən gec olmayaraq notariuslar tərəfindən vergi orqanına təqdim edilməlidir (vergi əməliyyat aparıldığı gün - 1 bank günü ərzində ödənilir).

2018-ci ilin 2-ci rübünə görə vergi ödəyiciləri tədiyyəçisi olduqları

- **Sadələşdirilmiş verginin bəyannaməsini və**

Hörmətli vergi ödəyiciləri, siz öz bəyannamələrinizi və hesablanmış vergiləri Vergilər Nazirliyinin İnternet Vergi İdarəsi Portalı (<https://www.e-taxes.gov.az>) vasitəsilə elektron qaydada da təqdim edə və ödəyə bilərsiniz. Vergi öhdəliklərinizi vaxtında yerinə yetirməyi tövsiyə edirik.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI VERGİLƏR NAZİRLİYİ

ELAN

Hörmətli vergi ödəyicisi!

Fəaliyyətiniz zamanı vergi orqanı əməkdaşları tərəfindən korrupsiya və digər hüquqpozma hallarına yol verildiyi ilə rastlaşdıqda, aşağıdakı imkanlardan istifadə etməklə, vergi orqanına müraciət edə bilərsiniz:

- ★ Vergilər Nazirliyinin rəsmi internet sahifəsində (www.taxes.gov.az) «Onlayn müraciətlər» bölməsinin «Vergi orqanı əməkdaşlarının fəaliyyətində korrupsiya və digər hüquqpozma halları barədə məlumat ver» alt bölməsinə;

- ★ Vergilər Nazirliyinin poçt ünvanına və ya Daxili təhlükəsizlik departamentinə üzərində «MƏXFİ - Daxili təhlükəsizlik departamentinə» qeydi olan məktublara göndərməklə. Ünvan: AZ1073, Bakı şəhəri, Landau küçəsi 16, Vergilər Nazirliyi;

- ★ Daxili təhlükəsizlik departamentinə gəlməklə və məlumatı şəxsən (şəxsiyyətinizi təsdiq edən sənədlə) təqdim etməklə. Ünvan: AZ1073, Bakı şəhəri, Landau küçəsi 16, Vergilər Nazirliyi, Daxili təhlükəsizlik departamenti;

★ Vergilər Nazirliyinin Çağrı Mərkəzinə (195-1)

beynəlxalq panoram

Rəqəmsal iqtisadiyyatla bağlı vergi islahatları aparmaq tələb olunur

Avropa Şurası rəqəmsal iqtisadiyyatdan gələn gəlirlərin vergiyə cəlb edilməsi ilə bağlı beynəlxalq miqyasda aparılan diskussiyalar barədə məlumatları açıqlamağa razılıq vermişdir.

Şuranın mövqeyinə əsasən, belə bir addımın atılması zəruridir, çünki hazırda rəqəmsal iqtisadiyyat beynəlxalq vergi qanunvericiliyinin konsepsiyaları qarşısında yeni çağırışlar qoyur. Qüvvədə olan qanunvericilik ənənəvi iqtisadiyyat üçün işləyib hazırlanmışdır, mal və xidmətlərin satıldığı ölkədə fiziki mövcudluq tələb etməyən fəaliyyətə təbiiq edilə bilməz.

Avropa Şurası bu sahədə İqtisadi Əməkdaşlıq və İnkişaf Təşkilatı (OECD) və digər beynəlxalq tərəfdaşlarla sıx əməkdaşlıq apar-

mağı tövsiyə etmişdir. Tövsiyələrdə transferat qiymətmə qaydalarına və gəlirlərin mənimlənməsi qaydalarına düzəlişlərlə bərabər, «Dailmi virtual müəssisə» konsepsiyasını nəzərdən keçirmək də qeyd olunmuşdur.

Gözlənilməliyə görə, OECD G20 ölkələrinin növbəti görüşündə rəqəmsal iqtisadiyyata dair keçid dövrü üçün hesabatını təqdim edəcək.

Estoniyanın maliyyə naziri Tomas Toniste demişdir: «Rəqəmsal iqtisadiyyatın həcmindən baxmaq zərurəti yaraşır. Rəqəmsal şirkətlər üçün ədalətli vergi qoymunu təmin etmək üçün rəqəmsal epoxaya aid beynəlxalq vergi qanunvericiliyi qəbul edilməlidir və hazırda bu məsələdə Avropa İttifaqı aparıcı rol oynayır».

Korporativ vergilərin azaldılmasının ikinci mərhələsinin anonsu verilib

ABŞ Prezidenti Donald Tramp «Fox Business Network» televiziya kanalına müsahibəsində qeyd etmişdir ki, onun gözlədiyinə görə, bu ilin oktyabr ayında, ola bilsin ondan bir qədər əvvəl hökumət ölkədə korporativ vergilərin azaldılması ilə bağlı qanun layihəsi təqdim etsin: «Bizim hazırda nəzərdə tutduğumuz məsələlərdən biri korporativ verginin dərəcəsini hazırkı göstəricidən - 21 faizdən 20 faizə endirməkdir». O qeyd etmişdir ki, bununla hakimiyyətdə olanlar orta sinif üçün daha aşağı vergi dərəcələri təklif edə bilərlər.

Qeyd edək ki, bu ildən ABŞ-da korporativ

verginin dərəcəsi 35 faizdən 21 faizə endirilmişdir. Bu dəyişikliklərin ailəbaşına düşən illik orta gəliri 4 min dollardan çox artırma biləcəyinə əmin olan Doland Tramp demişdir: «Bu ona gətirib çıxaracaqdır ki, Amerika şirkətləri bütün dünyada istənilən şirkətlə rəqəbat apara biləcək».

Korporativ verginin dərəcəsi aşağı salından sonra ABŞ şirkətləri öz işçilərinin məvacibini əsaslı şəkildə qaldırmışdır. BMT-nin Cenevrədə keçirilmiş Konfransında açıqlanmış proqnozda isə göstərilmişdir ki, vergi islahatları ABŞ dövlətinə xaricdən 2 trilyon dollar vəsaitin cəlb olunmasına şərait yarada bilər.

İnternet şirkətlərindən tutulan vergilər Afrikaya göndəriləcək

Rusiyada nəşr edilən «Kommersant» qəzetinin yazdığına görə, İtaliyanın xarici işlər naziri Entso Moavero-Milanezi «La Stampa» qəzetinə verdiyi müsahibədə indiyə qədər müxtəlif milli vergi rejimləri arasında maneəvər etmək imkanı olan internet nəhəngi şirkətlər üçün Avropada tətbiq edilməsi nəzərdə tutulan «internet vergisi»ndən əldə olunan gəlirləri Afrika dövlətlərinin inkişaf etdirilməsinə yönəltmək mümkündür.

«Beynəlxalq hüquq dənizdə xilas edilənləri «təhlükəsiz limanlara» daşımağa şərait yara-

dır, bu limanların isə, fəvqəladə vəziyyətlər istisna edilməklə yaxında olması məcburi deyil... Əgər Avropa ölkələri dənizdə batanları daşımağa üçün öz limanlarını könüllü şəkildə açsalar, bu, bizim birgə söylərimiz vasitəsilə əvvəlcədən görə bilmədiyimiz şəraitləri daha yaxşı idarə etməyimiz üçün dönüş nöqtəsi ola bilər», - nazir Entso Moavero-Milanezi demişdir. Onun sözlərinə görə, dənizdə batan miqrantların xilasını həyata keçirənlər daha ciddi nəzarət altında olacaqlar ki, onlar bilərəkdən və ya bilməyərəkdən insan alverçilərini cəlb etməyə cəhd etməsinlər.

Çində vergi islahatları davam etdirilir

İslahat vergilərin yığılmasını yaxşılaşdırmağa və tələbatı stimullaşdırmağa yönəldilib. Xalq Təmsilçilərinin Ümumçin Yığıncağı fiziki şəxslər üçün vergi yükünün yüngülləşdirilməsi məqsədi daşıyan vergi islahatı haqqında qanun layihəsinin ilkin variantını təsdiqləmişdir. Sənədə əsasən, vergi tutulmayan illik gəlir həddi artırılır: 3 faizlik minimal gəlir vergisi ödəmək üçün vətəndaşların illik gəlirinin həcmi 6,3 min dollardan 9 min dollara qaldırılır. Bundan əlavə, 20 faizlik maksimal gəlir vergisi üçün illik gəlir həddi də 16 min dollardan 45 min dollara çatdırılır. Yeni qanun layihəsi qüvvəyə minəndən sonra 20 faizlik gəlir vergisi illik gəliri 45 min dollardan artıq olan fiziki şəxslərdən tutulacaq.

Beləliklə, verginin azaldılması gəliri olan əhəlinin bütün kateqoriyalarını əhatə edir. Bu islahat sayəsində il ərzində 27 min dollardan 45 min dollara qədər həcmə qazanc əldə edən şəxslər isə daha çox qabağa düşəcəklər. Onlardan cəmi 8 faiz gəlir vergisi tutulacaq.

Vergi islahatının başlıca məqsədi bütöcə daxiləmələrinin artmasına şərait yaratmaq, əhəlinin tələbatını stimullaşdırmaq, son nəticədə isə Çin iqtisadiyyatının inkişafını sürətləndirməkdir.

Şərtlərin, rəy və təkliflərin verilməsi, iradların göstərilməsi üçün sənəd bu ayın 28-dək ictimaiyyətin müzakirəsində olacaq. Qanun layihənin son variantının oktyabr ayında qəbul ediləcəyi gözlənilir.

Özbəkistan iqtisadiyyatını fəlakət gözləyə bilər

Ölkənin maliyyə naziri, Baş nazirin müavini Cəmişid Kuçkarov bildirmişdir ki, bütöcədə yaranmış böyük kəsir respublikanın iqtisadiyyatı üçün əsl fəlakətə çevrilə bilər: «İlin ikinci yarısında biz yaxşı nəticələr əldə etməyə ümid bəsləyirik, ancaq elə buradaca deyim ki, qarşımızda çox mürəkkəb makroiqtisadi vəziyyətlər yerinə yetirmək dayanır. Biz indi bütöcə kəsiri altında bata bilərik. Məna inanın ki, bunun adı fəlakətdən başqa bir şey deyildir», - C. Kuçkarov Beynəlxalq Mətbuat Klubunun yığıncağında demişdir.

Onun sözlərinə görə, hökumətin əsas vəzifəsi 2019-2021-ci illər arasında bütöcə kəsirinə yol verməkdir və hazırda bütöcənin tarazlaşdırılması üzərində iş aparılır.

Bütöcə kəsiri həmişə yüksək inflyasiya deməkdir, yüksək bütöcə kəsiri gələn il ölkədə inflyasiyanın 15 faizə qalxmasına səbəb ola bilər.

«Təsəvvür edin ki, bu il inflyasiyanın səviyyəsi 12-14 faizdən aşağı olmayacaq. Əgər 2019-cu ildə də bütöcə kəsiri yüksək olarsa, bir il sonra inflyasiyanın səviyyəsi 15 faiz civarında təşkil edəcək ki, bu, artıq fəlakətdir. Makroiqtisadi tədbirlər görülməyə, xəcləri örtə bilmərik. Xəcləri real ölçüdə ödəmək üçün gəlirlər kifayət etmir. İndiki halda biz, sadəcə, xərclərin arxasına qaça bilərik ki, ona da çatmaq mümkün deyildir». O qeyd etmişdir ki, bütöcə kəsiri makroiqtisadi sabitliyi olduqca ciddi təsir göstərir və hökumət qarşısından gələn üç il ərzində xarici maliyyə-

ləşmə nəzərə alınmadan bütöcə kəsirinin qarşısını tam almağa çalışır.

C. Kuçkarov diqqəti daha bir problem üzərinə də yönəlmişdir. Onun sözlərinə görə, hazırda ölkədə əmək qabiliyyətli 13 milyon əhali vardır ki, onlardan cəmi 4,5-4,6 milyonu vergi ödəyir. Bununla belə, ölkə üzrə həm də 3,3 milyon nəfər pensiya alır: «Başqa sözlə desək, 4,6 milyon adam 3,3 milyon adamı pensiya ilə təmin etməlidir. Təxmini götürəndə hər 1,5 vergi ödəyicisinin öhdəsinə 1 təqəddü düşür. Bu göstərici heç əhəlinin əksəriyyəti yaşlı olan İtaliya, Avstriya kimi Avropa ölkələri üçün də səciyyəvi deyil, həmin ölkələrdə hər pensiyaçının qarşılıqlı olaraq iki nəfər işləyən şəxs var».

Vilnüs turistlərdən vergi tutmağa başlayıb

İyulun 1-dən Litvanın paytaxtı Vilnüs şəhərində turistlərdən hər gecə üçün 1 avro məbləğində vergi tutulur. Yığım turizm və istirahət üçün nəzərdə tutulan ictimai infrastrukturunda istifadə haqqı kimi

həyata keçirilir.

Ödəniş mehmanxana otağı üçün ödənişlə birlikdə edilir. Müştərilərə verilən çekdə turist vergisi ayrıca maddə ilə qeyd olunur. Müləhisi dövlət tərəfindən edilən xəstələr,

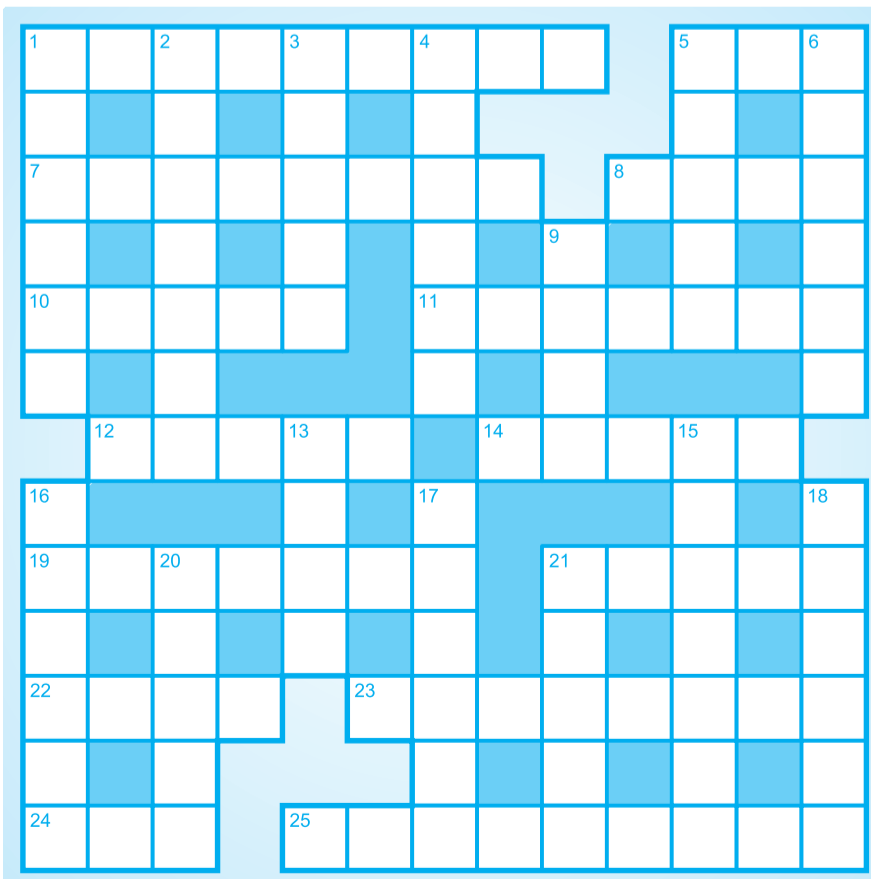
iş qabiliyyəti 0-40 faiz olan əlillər, məktəblilər və həddi-büluğa çatmamış yeniyetmələr, eləcə də şəhərdə bir ay və ondan daha artıq müddətə mənzil kirayələmiş şəxslər bu vergini ödəməkdən azadlırlar.

AI avtomobillər üçün rüsumun ləğvi ilə bağlı danışıqlar aparacaq

«Financial Times» nəşrinin yaydığı məlumata görə, Avropa İttifaqının (AI) səlahiyyətli məmurları ABŞ ilə total ticarət müharibəsinə yol verməmək üçün dünyadakı nəhəng ixracatçılar arasında avtomobillər üçün rüsumların ləğvi edilməsi ilə bağlı sazişin hazırlanması məqsədilə danışıqların aparılmasının mümkün olub-olmadığını qiymətləndirirlər. Hazırda ilk variant Brüsseldə Avropa Komissiyasının sədri Jan-Klod Yunker ilə ABŞ Prezidenti Donald Tramp arasında keçiriləcək görüşə hazırlıq kontekstində nəzərdən keçirilir. Yüksək səviyyəli görüşün isə bu ay keçiriləcəyi gözlənilir. Qeyd edək ki, keçən ay ABŞ Prezidenti Avropadan öz ölkəsinə idxal edilən avtomobillər üçün 20 faizlik rüsum tətbiq olunacağını bəyan etmişdi. Hazırda AI ölkələrinin müvafiq hökumət qurum-

larında ABŞ, Cənubi Koreya, Yaponiya kimi nəhəng tədarükçü dövlətlərlə avtomobillər üçün idxalın ləğvinə dair ikitərəfli saziş imzalanmasının nə dərəcədə mümkün olması məsələsi araşdırılır. Bu cür yanaşma Prezident Donald Trampın ABŞ-ın avtomobil sənayesi sektoruna ədalətli yanaşılması barədə şikayəti nəticəsində yaranmış vəziyyəti həll edə, eləcə də avtomobil tədarük edilən digər ölkələr üçün ixrac xərclərini azaltmağa imkan yarada bilər.

Mümkün razılaşma çərçivəsində iştirakçılar müəyyən mallar üçün rüsumların səviyyəsini məqbul həddə qədər azalda biləcəklər. Çoxtərəfli sazişin imzalanmasına tərəfdar olan ölkələr Ümumdünya Ticarət Təşkilatını cəlb etməyə lüzum qalmadan rüsumların həcmi ilə bağlı razılığa gələ biləcəklər.

krossvord

Yuxarıdan aşağı: 1. «San-Fransiskonun küçələri» və «Ququ quşunun yuvası üstündən uçarkən» filmləri ilə məşhurlaşmış, iki dəfə «Oskar» mükafatına layiq görülmüş ABŞ kinoaktyoru və prodüseri; 2. Əyləncəli xarakter daşıyan, titr və fonogramla müşayiət olunan mahnıların qeyri-peşəkar ifası üçün nəzərdə tutulan məişət texnikası; 3. Vahə, səhrada su və yaşıllıq olan yer; 4. Əlcəzairdə iri şəhər; 5. Azərbaycan muğamlarının, xüsusilə «Segah» instrumental muğamının gözəl ifaçılarından biri. Kamança ifaçısı, Azərbaycanın Əməkdar artisti; 6. «Ögey ana» (1958) filmində İsmayıl obrazını canlandıran Azərbaycan aktyoru və rejissoru; 9. Uzaq Şərqdə çay; 13. Bir xarici ölkəyə daxil olmaq, orada yaşamaq, yaxud oradan getmək üçün xarici pasportda edilən xüsusi qeyd, rəsmi icazə; 15. Əllə toxunan dekorativ təsviri sənətin bir növü, konkret sjetli birtərəfli xalça (qobelen); 16. Müxtəlif maddələrin hazırlanmasında geniş tətbiq olunan və elektrotexnikada izolyasiya materialı kimi istifadə edilən vulkanizə edilmiş rezin qatışıqlarından alınan bərk maddə; 17. Azərbaycanın saz ustası; 18. Kimyəvi element; 20. Ərəbistan yarımadasının cənubunda dövlət; 21. Cənabın cinsinə aid heyvan yarımnövü. **Soldan sağa:** 1. Doktorluq dissertasiyası hazırlamaq üçün bir elmi idarəyə təhkim olunmuş alim; 5. Hökmdarlıq rəmzi olaraq padşahların başlarına qoyduqları, qızıl və cavahirlə bəzədilmiş xüsusi geyim; 7. SSRİ-də istehsal olunmuş lampalı televizor markası; 8. Üç və ya dörd tabordan ibarət hərbi birlik; 10. Gələcək qastrollar, tamaşalar, konsertlər haqqında qısa elan; 11. Kaliforniyada şəhər (ABŞ); 12. Çox qədimdən Şərq ölkələrində becərilən və istifadə olunan, xalq təbabətində xüsusi yer tutan qiymətli meyvə. Azərbaycanda çoxlu növü yetişir; 14. Treskakimilər dəstəsinin treskalar

Vahə, səhrada su və yaşıllıq olan yer

fəsiləsinə aid balıq növü; 19. Osmanlı sultanı; 21. Yumru dərrman dənələri; 22. Altay inancında Nuh peyğəmbərə bənzər xüsiyyətlər daşıyan şəxs; 23. Arizonada şəhər (ABŞ); 24. Quranın 95-ci surəsi; 25. Mezozooy sürünənlərinin nəslə kəsilmiş yarımsinfinə aid dəstə və onun bir nümayəndəsi.

Tərtib etdi: Rafael

Qəzetimizin ötən nömrəsində getmiş krossvordun cavabları:

Yuxarıdan aşağı: 1. Duplet; 2. Rəndevu; 3. İrkut; 4. İmirli; 5. Timor; 6. Fleyta; 9. Ozon; 13. Nəfis; 15. Pakkard; 16. Omofon; 17. Ankara; 18. Litium; 20. Qoboy; 21. Trave. **Soldan sağa:** 1. Darvinizm; 5. Tuf; 7. Pinokkio; 8. Amme; 10. Elert (Lui); 11. Lazaret; 12. Durna; 14. Anapa; 19. Meqafon; 21. Taksı; 22. Feba; 23. Kavasaki; 24. Ney; 25. Prazedim.

idman

Velosiped idmanı üzrə Azərbaycan çempionatına yekun vurulub

Beynəlxalq Velosipedçilər İttifaqının (UCI) daxili çempionatların təşkili məqsədilə milli federasiyalar üçün müəyyənləşdirilmiş təqvim planına əsasən, Azərbaycan çempionatı keçirilib. Gənclər və İdman Nazirliyi və Azərbaycan Velosiped İdmanı Federasiyası tərəfindən birgə təşkil edilən yarışda klub və cəmiyyətlərin 100-ə yaxın idmançısı iştirak edib.

Azərbaycan Velosiped İdmanı Federasiyasının yaydığı məlumatına əsasən, bütün yaş kateqoriyaları üzrə təşkil olunmuş çempionatda elit və U-23 yaş qrupunda müqafatları «Synergy Bakı» kontinental komandasının üzvləri layiq görülüb. İyirmi dörd kilometr məsafəyə fərdi ötürmədə Elçin Əsədov birinci, Musa Mikayılzadə ikinci, Elgün Əlizadə isə üçüncü

cü yeri tutublar. Yüz qırx kilometr məsafəyə qrup ötürməsi zamanı Kiril Pozdnyakov bütün rəqiblərini qabaqlamaqla birinci olub. Samir Cəbrayilov və Elçin Əsədov isə finişə, müvafiq olaraq, 2-3-cü keçiblər.

Gənc oğlanların 24 kilometr məsafəyə fərdi ötürməsində Respublika Olimpiya Velosiped Məktəbinin üzvü Qadir Mustafayev ha-

mını qabaqlayıb. Onun komanda yoldaşı Şahin Eyvazov isə gənclərin 90 kilometr məsafəyə qrup ötürməsində finiş xəttini birinci keçib. On yeddi yaşadək oğlanlar arasında 7 saylı Olimpiya Ehtiyatları Velosiped Məktəbinin üzvü Əmrəl Əbdülözizli həm 16 kilometr məsafəyə fərdi, həm də 63 kilometr məsafəyə qrup ötürməsində ən yüksək nəticə göstərərək. Oğlanların U-15 yaş kateqoriya-

sında 8 kilometr məsafəyə fərdi ötürmədə 7 saylı Olimpiya Ehtiyatları Velosiped Məktəbindən Mustafa Muxtarlı fərqlənib.

Gənc qızlar arasında Respublika Olimpiya Velosiped Məktə-

binin təmsilçisi Ayan Xankişiyeva 16 kilometr məsafəyə fərdi, həmçinin 63 kilometr məsafəyə qrup ötürməsində Azərbaycan çempionu olub. Bu məktəbin digər nümayəndəsi Elfanə Camalova isə 17 yaşadək qızlar arasında, müvafiq olaraq, 8 və 37 kilometr məsafəyə fərdi və qrup ötürməsində bütün rəqiblərini qabaqlayıb. On beş yaşlı qızların 8 kilometr fərdi ötürməsində 7 saylı Olimpiya Ehtiyatları Velosiped Məktəbindən Gülşən İsmayilova qızıl medala layiq görülüb.

Qeyd edək ki, Azərbaycan çempionatının nəticələri Beynəlxalq Velosipedçilər İttifaqına da göndərilib və nəticələr idmançıların fərdi reyting cədvəlində öz əksini tapacaq.

Yeniyyətə güləşçilərimiz dünya çempionatından 8 medalla qayıtdılar

Xorvatiyanın paytaxtı Zaqrebə güləş üzrə yeniyyətlərin dünya çempionatı keçirilib. Çempionatda iştirak edən yığma komandamızın üzvləri ümumilikdə 2 qızıl, 2 gümüş və 4 bürünc medala sahib olub.

İlk olaraq sərbəst güləşçilərin mübarizəsi ilə başlayan çempionatda yığmamız məşqçi Vahid Məmmədovun rəhbərliyi altında mübarizə aparıb, 2 qızıl və 1 bürünc medalla komanda hesabında 4-cü olub. Əlihəsən Əmirli (48 kq) və Turan Bayramov (65 kq) qızıl, Əbülfəz Nəsirov (55 kq) isə bürünc medal qazanıb. Turan Bayramov həm də ötən ay keçirilən Avropa çempionatının qalibi olaraq yeniyyətlərin III Olimpiya Oyunlarına vəsiqə qazanıb.

Məşqçilər Rövşən Umudov və Həsərət Məmmədovun rəhbərliyi altında beş idmançı ilə dünya çempionatına qatılan yeniyyət qızlarımız çempionatı 1 gümüş medalla başa vurublar. Turmird 43 kiloqram çəki dərəcəsinə mübarizə aparən Şahənə Nəzərova yalnız final görüşündə məğlub olaraq çempionatı ikinci sırada tamamlayıb.

Böyük məşqçi Bəhram Mürvətovun rəhbərliyi altında 7 güləşçi ilə yarışa qatılan yunan-Roma yığmamız 1 gümüş və 3 bürünc medal qazanıb. Yalnız final görüşündə uduzan Sərxan Məmmədov (110 kq) gümüş medala yiyələnib. Bürünc medalları isə yığmamıza Qurban Qurbanov (45 kq), Həsərət Cəfərov (51 kq) və Adəm Hacızadə (60 kq) qazandırdılar.

«Rusiya 2018»: bütün dünya final qarşılaşmasını gözləyir

XXI dünya çempionatının yarımfinal mərhələsinə bu gün yekun vurulacaq. Dünən «Sankt Peterburq Arena»da keçirilən ilk görüşdə Fransa və Belçika üz-üzə gəliblər (qarşılaşma gecə saatlarına təsadüf etdiyi üçün qəzetimiz çapa hazırlananda oyunun nəticəsi məlum deyildi). Belçika millisi tarixi ərzində ikinci dəfə yarımfinal oyununa çıxıb. Komanda ilk dəfə 1958-ci və 1986-cı illərdə bu mərhələdə iştirak edib. 1998-ci il dünya çempionatının qalibi olan Fransa isə 1958-ci, 1982-ci və 1986-cı il mundiallarında məğlub olsa da, 1998-ci və 2006-cı illərdə finala vəsiqə qazana bilib.

Çempionatın yarımfinal mərhələsinə bu gün Moskvadakı «Lujniki» stadionunda keçiriləcək İngiltərə və Xorvatiya milli-

lərinin oyunu ilə yekun vurulacaq. Xatırladaq ki, mundialda üçüncü yer uğrunda görüş iyulun 14-də, final qarşılaşması isə iyulun 15-də keçiriləcək.

mozaika

teatr

«Arşın mal alan» Daşkənddə...

Özbəkistanın paytaxtı Daşkənd şəhərindəki Satira Teatrında Azərbaycanın dahi bəstəkarı Üzeyir Hacıbəylinin «Arşın mal alan» musiqili komediya tamaşasının özbək dilində təqdimatı olub. Tədbirdə Özbəkistanın ədəbiyyat, mədəniyyət və incəsənət xadimləri, diasporumuzun üzvləri, jurnalistlər iştirak ediblər.

Quruluşçu rejissoru Özbəkistanın Xalq artisti Bahadır Yuldaşev olan tamaşada əsas rolları Səncər Səttarov, Bekzad Şeymetov, Xuyayda Cumaeva və başqaları ifa ediblər. Musiqi tərtibatçısı isə Özbəkistanda tanınan saz ifaçısı, soydaşımız İlham Abdullayevdir.

«Arşın mal alan» ilk dəfə Özbəkistanda 1919-cu ildə Daşkənddəki «Kolimzey» teatrında tamaşaya qoyulub. Elə həmin il Bakıdan gələn rejissor Mirzə Həbib Axundzadə Səmərqənddə yaşayan azərbaycanlılardan ibarət teatr truppası yaradıb və əsər bu qədim şəhərdə səhnələşdirilib. Əsər 1921-ci ildə Buxarada səhnələşdirilib. 1922-ci ildə isə Daşkəndin «Raxat bağçası» teatrında Sidqi Ru-

hullanın rəhbərliyi ilə Azərbaycanın gələcək ulduzları musiqili komediya səhnə həyatı veriblər. Sonrakı illərdə «Arşın mal alan» dəfələrlə Daşkənd, Fərqanə, Buxara, Kokand, Xarəzm, Səmərqənd şəhərlərində tamaşaçılara təqdim edilib.

Üzeyir Hacıbəylinin bu ölməz əsəri 100 ildən artıqdır ki, Orta

Asiyada ən məşhur tamaşa kimi səhnədən düşmür. Teatrlar zaman-zaman bu əsərə müraciət edirlər. Bir neçə il əvvəl isə Daşkənddəki Operetta Teatrı «Arşın mal alan»ı rus dilində tamaşaya hazırlayıb. Bu əsər 76 ölkənin 187 teatrında səhnələşdirilib. 1945-ci ildə çəkilən «Arşın mal alan» filmi isə 136 ölkədə nümayiş etdirilib.

texnologiya

Yuxugörməni qeydə alan cihaz

Texnologiyanın yeni nailiyyəti olan aparat sayəsində insanlar unudduqları yuxunu xatırlaya biləcəklər. Massaçusets Texnoloji İnstitutunun fizioloqu Adam Horoviç icad etdiyi cihazın yuxunun müxtəlif mərhələlərində bioməlumatları qeydə aldığı bildirilir. Onun sözlərinə görə, bu məlumatlar tibbdə hipnozoziya adlanan oyaq vəziyyətdən dərin yuxu mərhələsinə keçid zamanı yuxuda gördüklərimizi təkrar canlandırmağa kömək edəcək.

Tomas Edison, Nikola Tesla, Edqar Po və Salvador Dalı kimi dahilər yuxunun bu fazasına sirayət etmək üçün sadə üsuldən - polad kürə formasında əşyadan istifadə ediblər. İnsanın dərin yuxuya dalması zaman əldən düşərək səs çıxaran bu alət hipnozoziya hallınsiyaları xatırlamağa kömək edirmiş.

«Dormio» adlandırılan yeni cihaz isə mobil telefona, yaxud robota qoşulur və yuxuya getdiyiniz zaman müəyyən sözlər tələffüz edir. Bu kəlmələr yuxugörmənin məzmununa təsir edərək yuxu yuxu adamı dərin yuxu vəziyyətindən çıxara bilər. Adam Horoviç əlavə edib: «Eksperiment zamanı biz «Jibo» robotunun köməyi ilə cihazın oyatdığı insanın yuxuda eşitdiyi sözləri qeydə aldıq və onların təkrar edildiyinin şahidi olduq. Suallara cavab verən bu insan bir neçə saniyə sonra yenidən dərin yuxuya daldı».

Bu cihaz cəmi 15 nəfərin üzərində sınaqdan keçirilib, lakin tədqiqatçılar testlərin daha da genişləndirilməsi və «Dormio»nun yaxın gələcəkdə kütləvi

satışa çıxarılmasını planlaşdırırlar. «Ömrümüzün üçdə biri yuxuda keçir, amma alimlərin bu müddətdə baş verənlər haqqında məlumatı çox azdır. Ziqmund Freyd hesab edirdi ki, yuxugörmələr insanın gizli arzusu və qorxularının əksidir. Montreal Universitetinin professoru Andonio Zadra isə yuxuda gördüklərimizin 90 faizini unuduğumuzu və bunun insan psixologiyası üçün qorunma mexanizmi olduğunu iddia edir. «Mən də hesab edirəm ki, yuxu prosesinə müdaxilə etmək bəzi etik normaları pozulması deməkdir. Lakin insanın yuxuda gördüklərini tam olaraq xatırlaması özünüdərk baxımından faydalı ola bilər», - deyərək Adam Horoviç sözlərinə yekun vurub.

incəsənət

«Məhəbbət əfsanəsi» Sankt-Peterburqda

İyulun 19-da Sankt-Peterburq Dövlət Akademik Mariya Teatrında SSRİ Xalq artisti Arif Məlikovun üçpərdəli «Məhəbbət əfsanəsi» baleti nümayiş etdiriləcək. «Mariya-2» səhnəsində təqdim olunacaq səhnə əsərində azərbaycanlı balet artistləri də iştirak edəcəklər. Azərbaycanın Əməkdar artisti Timur Əsgərov Fərhadın, Fuad Məmmədov isə Fərhadın dostlarından birinin partiyasını ifa edəcək.

«Məhəbbət əfsanəsi» baletinin dünya premyerası 1961-ci il martın 23-də Leningrad Opera və Balet Teatrında (indiki Sankt-Peterburq Dövlət Akademik Mariya Teatrı) reallaşmış. Gözəl musiqi və parlaq xoreografiya bu baleti daim arzulanan repertuar əsərlərindən birinə çevirib. Əsərin uğurlu olmasının sirri burada hadisələrin yeni quruluşunda cərəyan etməsində, baletin dramaturgiyasındadır.

Qeyd edək ki, T.Əsgərov 2008-ci ildə Bakı

Xoreografiya Akademiyasını bitirib, Azərbaycan Dövlət Akademik Opera və Balet Teatrında, Ukrayna Milli Akademik Opera və Balet Teatrında çalışıb. O, 2011-ci ildən Mariya Teatrının truppasında fəaliyyət göstərir. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin 2014-cü il 1 fevral tarixli Sərəncamı ilə Gənclər üçün Prezident Mükafatına layiq görülüb. O, Mariya Teatrı truppası ilə birlikdə Avropa, Amerika və Asiya ölkələrində qastrolda olub. Azərbaycan Prezidentinin 2018-ci il 27 may tarixli Sərəncamı ilə «Əməkdar Artist» fəxri adına layiq görülüb. F.Məmmədov isə Bakı Xoreografiya Akademiyasını bitirib. Taras Şevçenko adına Ukrayna Milli Operasının artisti olub. 2013-cü ildən Mariya Teatrında çalışır.

mədəniyyət

UNESCO-nun sessiyası Azərbaycanda keçiriləcək

Azərbaycan Respublikası Xarici İşlər və Mədəniyyət nazirliklərinin birgə məlumatına əsasən, 2019-cu ildə UNESCO-nun Ümumdünya İrs Komitəsinin 43-cü sessiyasına Azərbaycan ev sahibliyi edəcək.

Bəhreyn Krallığının Manama şəhərində UNESCO-nun Ümumdünya İrs Komitəsinin 42-ci sessiyası keçirilib. İclasda Azərbaycan Respublikasının mədəniyyət naziri Əbülfəs Qarayevin rəhbərliyi altında Xarici İşlər və Mədəniyyət nazirliklərinin əməkdaşlarından ibarət nümayəndə heyəti də iştirak edib. Tədbir çərçivəsində UNESCO-nun Ümumdünya mədəni və təbii irsin qorunması haqqında Konvensiyasına aid məsələlər müzakirə olunub, eyni zamanda müxtəlif ölkələrin maddi irs nümunələri Ümumdünya İrs Siyahısına daxil edilib.

İclasda növbəti il üçün Komitənin sədri və 43-

cü sessiyaya ev sahibliyi edəcək ölkə ilə bağlı müzakirələr aparılıb. Yekun qərara əsasən, Azərbaycanın mədəniyyət naziri Əbülfəs Qarayev Komitəyə sədr seçilib.

Beləliklə, 2019-cu ildə UNESCO-nun Ümumdünya İrs Komitəsinin 43-cü sessiyasına Azərbaycan ev sahibliyi edəcək. Tədbirdə dünyanın 180-dən çox ölkəsindən 2 minədən çox nümayəndənin iştirakı gözlənilir.

Ümumdünya İrs Komitəsinin sessiyası dünya mədəni irsinə töhfə verən ən nüfuzlu tədbirlərdən biridir. Komitə dünya xalqlarının kimliyini və tarixi yaddaşını ifadə edən maddi və təbii irs nümunələrinə, ən dəyərli abidələrə dair qərarlar qəbul edir. Bu tədbirə ev sahibliyi etmək və eyni zamanda quruma sədrlik etməklə Azərbaycan dünya xalqlarının mədəniyyət tarixində öz müsbət izini qoyacaq.

Müdrilər deyib ki...

«Həyatdakı ən böyük uğur – yıxılmamaq deyil. Əsas məsələ hər dəfə yıxılanda qalxmaqdır».

Nelson Mandela (1918-2013)

